

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Aplikace konceptu R2P: Libye, Sýrie a politika Číny v Radě
bezpečnosti OSN

Lucie Cápková

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Myšička
Olomouc 2014

Obsah

Úvod.....	6
1.1 Koncept “Responsibility to protect”	10
1.1.1 Humanitární intervence	10
1.2 R2P a Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě.....	12
1.3 Tři odpovědnosti státu podle ICISS.....	13
1.3.1 Spravedlivá příčina.....	14
1.3.2 Spravedlivý úmysl	15
1.3.3 Krajní případ	15
1.3.4 Přiměřené prostředky (proporcionalita prostředků)	16
1.3.5 Rozumné vyhlídky na úspěch	16
1.3.6 Oprávněná autorita.....	16
1.4 OSN a cesta k současnému konceptu R2P	17
1.5 Tři pilíře R2P	18
1.6 Shrnutí	19
2 Principy formující čínskou politiku a její postoj k R2P.....	21
2.1 Suverenita a lidská práva v tradičním čínském pojetí	21
2.1.1 Suverenita a zásada nevměšování se do vnitřních záležitostí v čínském pojetí	23
2.2 Vývoj postoje Číny k R2P.....	25
3 Aplikace R2P na případ Libye a Sýrie.....	30
3.1 Eskalace konfliktu v Libyi	30
3.2 Aplikace R2P na krizi v Libyi	30
3.2.1 Spravedlivá příčina.....	31
3.2.2 Spravedlivý úmysl	32
3.2.3 Krajní případ	32
3.2.4 Přiměřenost prostředků.....	34
3.2.5 Rozumné vyhlídky na úspěch	35
3.2.6 Oprávněná autorita.....	36
3.3 Eskalace konfliktu v Sýrii.....	37
3.4 Aplikace R2P na konflikt v Sýrii.....	38
3.4.1 Spravedlivá příčina.....	38
3.4.2 Spravedlivý úmysl	39
3.4.3 Krajní případ	39
3.4.4 Přiměřené prostředky.....	44

3.4.5	Rozumné vyhlídky na úspěch	45
3.4.6	Oprávněná autorita.....	46
4	Postoj Číny k humanitárním intervencím	47
4.1	Čína a její postoj k Sýrii v RB OSN.....	47
4.2	Faktory ovlivňující uplatnění veta Čínou v otázce Sýrie.....	49
	Závěr	51
5	Literatura	53

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 27.6.2014

Lucie Cápková

Rád bych poděkovala vedoucímu své práce Mgr. Stanislavovi Myšíčkovi za cenné rady a připomínky, které byly pro zdárné napsání bakalářské práce velmi důležité.

Lucie Cápková

Úvod

Selhání mezinárodního společenství zamezit hromadnému porušování lidských práv, je jedním z příznačných atributů lidské historie. Valné shromáždění Organizace spojených národů (OSN) v roce 1948 přijalo *Úmluvu o zabránění a trestání zločinu genocidy*, která v poválečném duchu spáchaných zločinů proti lidskosti, znamenala závazek, aby se události podobné holocaustu již nikdy neopakovaly. Nicméně veřejnost byla svědkem válečných zločinů, genocid, zločinů proti lidskosti a etnických čistek i v druhé polovině 20. století.

Ve snaze reagovat a potlačit násilí, jež vlády uplatňovaly proti vlastnímu obyvatelstvu, mezinárodního společenství provedlo četné humanitární intervence v 90. letech, které vyvrcholily operací Severoatlantické aliance s cílem zabránit masakru v Kosovu v roce 1999. Zásah Severoatlantické aliance (NATO) provedený bez povolení Rady bezpečnosti (RB) OSN se stal důvodem k iniciaci debaty, kterou vystihuje citát Garetha Evanse: *„Masově páchaná zvěrstva nelze univerzálně ignorovat a suverenity není povolením zabíjet.“* (Evans 2002)

Právě otázka státní suverenity vyvolávala v součinnosti s jednáním OSN v rámci humanitárních intervencí kontroverze. Tento stav je, mimo jiné, ovlivněn odlišným vnímáním konceptu suverénního státu mezi členy RB. Univerzalistický přístup západních států k problematice lidských práv v tomto případě koliduje s odlišným postojem Čínské lidové republiky (Čína), ve kterém je autorita státu nad implementací domácí politiky nezpochybnitelná.

Konflikt teoretických předpokladů státní suverenity s realitou humanitárních intervencí vedl ke komplexní diskuzi mezi členskými státy OSN. Výsledkem daného procesu bylo představení dokumentu Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě, který definoval koncepci „Responsibility to protect“ (R2P)¹, který měl ambici vytvořit styčnou plochu mezi suverenitou státu a jejím potenciálním narušením, pokud stát selže při vykonávání jedné ze svých základních funkcí – ochraně vlastních občanů. Ačkoliv R2P uznává primární odpovědnost státu za dění uvnitř své společnosti, může, v případě neschopnosti čelit masovému porušování lidských práv mezinárodní společenství jednat, aby zabránilo očekávané eskalaci nežádoucího stavu. R2P

¹ do češtiny překládáno jako „odpovědnost za ochranu“ (viz Bílková 2010)

představuje určitý návod, jak jednat v krizových situacích ve kterých stát přestává úspěšně zajišťovat bezpečnost obyvatelstva. Relevanci koncepce R2P v případě ochrany lidských práv pozitivně hodnotí např. Václav Havel a Desmond H. Tutu, kteří odpovědnost za ochranu považují za „nejvýznamnější událost v rámci obrany lidských práv od kodifikace práv ukotvených ve Všeobecné deklaraci lidských práv po II. Světové válce a holocaustu.“ (Havel, Tutu 2011: XXV).

Jak je v této práci dokázáno koncept R2P se ve svém vztahu ke státní suverenitě liší od konceptu humanitární intervence. Nicméně narušení státní suverenity v případě naplnění určitých kritérií je konečným důsledkem obou přístupů. Z tohoto důvodu je postoj Číny vůči vypracování konceptu R2P, stejně jako vůči jeho reálnému užití nosným tématem pro analýzu, neboť čínská politika nevměšování a možný zásah mezinárodního společenství vytváří trvalé pnutí. Důležitost Číny, respektive její relativní moc uvnitř mezinárodního politického systému kontinuálně narůstá a výzkum dílčí části zahraniční politiky může přispět k lepšímu pochopení čínské zahraniční politiky jako celku. Současně je nutné podotknout, že Čína jako stálý člen RB OSN má značný vliv na mezinárodní dění a je tedy nezbytné analyzovat její stanoviska a příčiny jejich postojů v RB. Společně s dlouhodobým zájmem autorky o danou problematiku byly tyto předpoklady hlavním důvodem pro zvolení tématu bakalářské práce.

Libye je prvním případem, kdy byl koncept R2P aplikován v praxi. Intervence v Libyi je současně považována za učebnicový příklad použití nástrojů R2P. Rada bezpečnosti jednala rychle a rozhodně, aby zabránila pokračujícím brutálním zákrokům proti civilnímu obyvatelstvu a předešla hrozbě vyhlazení obyvatelstva v Benghází. Současně s průběhem letecké operace NATO v Libyi, vypukly protesty v Sýrii. Obě události byly následkem stejného fenoménu, tj. Arabského jara. Režim Bashara Assada reagoval na vypuknutí protestů v Sýrii stejným způsobem a tvrdými zákroky proti civilnímu obyvatelstvu se snažil potlačit demonstrace, což získalo pozornost mezinárodního společenství. Rada bezpečnosti nebyla schopná jednat rychle, aby zabránila dalším obětem jako v případě Libye, a už vůbec nebyla schopná dosáhnout konsenzu, jak postupovat při řešení krize v Sýrii. The Guardian k 1.4.2014 uveřejnil odhady obětí syrského konfliktu poskytnuté Syrskou observatoří pro lidská práva, jež se pohybují kolem 150 000. Tato čísla dokazují, že stát zjevně selhal chránit vlastní obyvatelstvo.

Bakalářská práce je analýzou postoje Číny vůči humanitárním intervencím, přičemž těžiště výzkumu se zaměřuje na konkrétní případy Libye a Sýrie. V první řadě práce zkoumá, proč byla Libye vhodným případem pro aplikaci konceptu R2P, respektive proč bylo možné autorizovat vojenskou intervenci s cílem ochrany civilního obyvatelstva, a proč ve druhém případě, Sýrii, nedošlo k aplikaci R2P. Přes vzájemnou podobnost průběhu krizí, reagovala Čína v rámci RB na dané situace rozdílně. Pro koherenci textu a logickou návaznost je část práce věnována obecnému rozboru přístupu Číny k humanitárním intervencím v průběhu devadesátých let. Cílem práce je tedy vysvětlení odlišného chování Číny v syrské krizi na půdě RB OSN. V bakalářské práci je verifikovaná následující hypotéza: „*Koncept R2P není schopný předejít či zabránit masovému porušování lidských práv ve všech případech masového porušování lidských práv v důsledku rozdílných zájmů stálých členů RB OSN.*“ Daná hypotéza je ověřována za pomoci dvou výzkumných otázek. Proč nebyl na krizi v Sýrii aplikován koncept R2P, i přestože zřetelně došlo k masovému porušení lidských práv? Proč Čína doposud uplatňovala právo veta na rezoluce týkající se Sýrie s cílem zabránit masovému porušování lidských práv a vyřešit krizi v Sýrii?

V případě oficiálního ukotvení konceptu R2P bakalářská práce vychází z již zmíněného závěrečného dokumentu Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě. V případě teoretického ukotvení R2P existuje dostatek odborné literatury, což reflektuje závažnost tématu. Bakalářská práce pracuje s českými i anglickými zdroji, přičemž literatura v anglickém jazyce tvoří jejich většinu. Analýzu kritérií, která ospravedlňují případnou intervenci, zpracovává ve své publikaci *Odpovědnost za ochranu (R2P): Nová naděje nebo staré pokrytectví* docentka Veronika Bílková. Stejně problematice se věnuje např. James Pattison v knize *Humanitarian Intervention and the Responsibility to Protect – Who Should Intervene?*, který rozpracovává problematiku tzv. oprávněné autority. Obsáhlou definici humanitární intervence a její postavení uvnitř mezinárodního práva předkládá sborník sborníku J.L. Holzgrefa a Roberta Kehohana *Humanitarian Intervention: Ethic, Legal and Political Dilemmas*.

Při analýze jednotlivých kritérií definujících vhodnost vojenské intervence v případě Libye byl sborník *The Responsibility to Protect: challenges and opportunities in light of the Libyan intervention*, důležitým zdrojem vzhledem k jednotlivým esejím odborníků problematiky R2P, jako je např. Thomas G. Weiss, Ramesh Thakur, Marry Ellen O'Connell, Alex Bellamy ad. Jednotlivé statě poskytly nejen rozdílné pohledy

na koncept R2P aplikovaný na intervenci v Libyi, ale také perspektivy dalšího vývoje konceptu R2P. Podobný sborník, kde jednotlivé eseje renomovaných odborníků z předešlé publikace hodnotí aplikaci konceptu R2P v Libyi, byl vydán i o situaci v Sýrii. Sborník nazvaný *Into the Eleventh Hour: R2P, Syria and Humanitarianism in Crisis* pojednávají o možnostech aplikace R2P v Sýrii, možné modifikaci konceptu či důsledcích tzv. nevměšování se do záležitostí Sýrie. Zajímavým příspěvkem je esej Garetha Evanse *The Consequence of Non-intervention in Syria: Does the Responsibility to Protect Have a Future?*, ve kterém diskutuje o konsekvencích konfliktu v Sýrii na koncept R2P jako takový. Nicméně analýza stojí zejména na primárních dokumentech RB OSN či přidružených agentur. Rezoluce a k nim se vztahující oficiální prohlášení představitelů členských států ohledně hlasování o jednotlivých rezolucích reagujících na situaci v Libyi a Sýrii, jsou pro práci stěžejní. Články a analýzy internetových verzí renomovaného světového tisku jako např. The Guardian, CNN, BBC, Reuters a The Washington Post byly nezbytné k získání informací o průběhu jednotlivých krizí v Libyi a Sýrii. V práci naopak nejsou výrazněji využity české internetové deníky z důvodu podrobnějšího a kvalitnějšího zahraničního zpravodajství.

Podrobné hodnocení postoje Číny k humanitárním intervencím v 90. letech podává Jonathan Davis ve stati *From Ideology to Pragmatism: China's Position on humanitarian Intervention in the Post-Cold War Era*. Možné faktory, které ovlivnily hlasování Číny o Sýrii, podávají články od čínských analytiků Yun Suna v článku *Syria: What China Has Learned From its Libya Experience* a Yan Xuetonga v článku *China's Veto on Syria: a view from China*. V tomto směru byl přínosný i článek od Michaela Swainea *Chinese Views of the Syrian Conflict*.

Práce je členěna do čtyř kapitol, přičemž každá z kapitol se následně rozděluje na podkapitoly. První kapitola pojednává o vzniku a vývoji konceptu R2P. Nezbytnou součástí kapitoly je definice kritérií, jejichž naplnění je nezbytné k aplikaci konceptu. Druhá kapitola se věnuje principům, které ovlivňují čínskou zahraniční politiku, a které mohou být stěžejní při rozhodování Číny v RB OSN. Součástí kapitoly je také vývoj stanoviska Číny ke konceptu R2P. Třetí kapitola analyzuje podle jednotlivých kritérií, zda byly splněny všechny zásady pro provedení vojenské intervence v Libyi a zdůvodňuje, proč nebyl koncept R2P aplikován na případ Sýrie. Čtvrtá kapitola se zaměřuje na postoj Číny k humanitárním intervencím a diskutuje faktory, které vedly k uplatnění veta Čínou v RB OSN v případě Sýrie.

1.1 Koncept “Responsibility to protect”

Responsibility to protect (dále jen R2P) je koncept, který se na mezinárodní scéně objevil poměrně nedávno. Snaha formálně schválit vojenskou intervenci a zprostředkovat humanitární pomoc, která by zabránila páchání zločinů proti lidskosti, se začala utvářet po událostech v Kosovu v roce 1999. (Petříčková 2011: 36, Bílková 2011: 38) Velmi významnou roli sehrála *Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě - ICISS*, jejíž úsilí se zaměřilo na opuštění doktríny „*práva na intervenci*“ a redefinování pojmu na více přijatelný koncept „*responsibility to protect*“ neboli „*odpovědnost za ochranu*“.

1.1.1 Humanitární intervence

Humanitární intervence je konceptem, který vyvolal značnou diskuzi v rámci mezinárodního společenství. Bylo vydáno velké množství literatury zabývající se tím, jaké místo zaujímá humanitární intervence ve vztahu k mezinárodnímu právu. Předmětem této podkapitoly není zjistit, zda je humanitární intervence v souladu s mezinárodními normami, ale pouze představit prvky a poskytnout definici tohoto konceptu, od kterého se následně začal odvíjet koncept R2P. Humanitární intervence předcházela vzniku konceptu, ze kterého se postupně formovala tzv. odpovědnost za ochranu.

Ve snaze mezinárodního společenství zabránit událostem, které se odehrály ve Rwandě či Bosně, kdy státy nečinně přihlížely hromadnému páchání zločinů proti lidskosti, vznikla koncepce stanovující, jak reagovat na podobné události. J.L.Holzgrefe společně s A. Buchananem definuje humanitární intervenci jako „*uplatnění síly napříč státními hranicemi státem (či skupinou států), jehož cílem je zabránit či ukončit dalekosáhlému a závažnému porušování základních lidských práv jedinců, kteří nejsou občany zasahujícího státu (či skupiny států), a to bez souhlasu státu, na jehož území je síla použita.*“ (Holzgrefe 2003: 18) Tato formulace v podstatě říká, že jakýkoliv stát či skupina států mohou vojensky zasáhnout proti státu, pokud shledají, že závažným způsobem a ve velkém množství porušuje stát lidská práva svých občanů. Zásah je možný, aniž by cílový stát dal svolení k zásahu na svém území. Definice neurčuje, zda existuje autorita dávající svolení k takovému použití síly. Tento unilaterální zásah, který

nevyžaduje souhlas Rady bezpečnosti OSN, vyvolal obavy mezinárodního společenství. Státy by mohly usilovat o humanitární intervenci k vedení války s cílem dosáhnout postranních motivů.

Příkladem humanitární intervence je operace Spojenecká síla (Operation Allied Force) pod vedením NATO, která měla za cíl ukončení násilných akcí vůči albánskému obyvatelstvu v Kosovu prováděnou vládou Slobodana Miloševića. V důsledku patové situace v Radě bezpečnosti OSN a neschopnosti permanentních členů Rady učinit kroky k rozřešení situace v Kosovu a schválit rezoluci, která by umožnila použití „*všech nezbytných prostředků*“² (Charta OSN, Kapitola 7), NATO provedlo vojenský zásah, který nebyl autorizovaný RB OSN. (Lucinescu 2012: 84)

Ministerský předseda Velké Británie, Tony Blair, po zahájení operace prohlásil, že aliance států provádí „*(vojenskou) akci z prostého důvodu: a to abychom dostatečně poškodili srbské vojenské složky a zabránili tak Miloševićovi pokračovat v ohavném utlačování kosovských Albánců...*“ (Blair 1999). Velká Británie argumentovala, že státy jsou oprávněné použít sílu za určitých podmínek, i přestože ji Charta OSN³ zakazuje. Primárním účelem humanitární intervence je zabránit hromadnému porušování lidských práv za předpokladu, že existuje přesvědčivý důkaz rozsáhlé humanitární krize vyžadující okamžitou pomoc; je zjevné, že neexistuje jiná možnost, jak zachránit životy lidí, než použitím síly; a doporučené použití síly je nezbytné a úměrné účelu humanitární intervence. Velká Británie tímto prohlášením v podstatě potvrdila, že právo na humanitární intervenci legálně ospravedlňuje vojenskou intervenci bez přímo vyjádřeného svolení Rady bezpečnosti OSN (Ulbrick et al. 2012: 479).

Doktrína humanitární intervence a vojenská akce NATO v Kosovu byla z pohledu některých států sporná ve vztahu k mezinárodnímu právu. Hlavními argumenty vymezujícími se proti legitimitě humanitární intervence byly, že není schválena RB OSN, a především že jednostranný zásah je porušením státní suverenity. Velmi výstižně situaci hodnotí bývalý generální tajemník OSN Kofi Annan a současně poukazuje na nutnost koncept rozvinout tak, aby zamezil porušování lidských práv: „*Nedávný konflikt v Kosovu vyvolal řadu závažných otázek souvisejících s následky*

² Toto slovní spojení dává svolení RB OSN k použití vojenské síly, respektive vojenské intervenci.

³ Žádné ustanovení této Charty nedává Organizaci spojených národů právo, aby zasahovala do věcí, které podstatně patří do vnitřní pravomoci kteréhokoli státu, ani nezavazuje členy, aby takové věci podrobovali řešení podle této Charty. (Charta OSN, Kapitola 1, Článek 2, paragraf 7)

zákroku provedeného bez úplné názorové shody mezinárodního společenství. Kosovská krize zviditelnila dilema tzv. humanitární intervence: na jedné straně stojí otázka legitimitu operace provedené regionální organizací bez schválení Organizace spojených národů; na druhé straně však existuje všeobecně uznávaný imperativ zastavit hrubé a systematické porušování lidských práv se závažnými humanitárními následky. Neschopnost mezinárodního společenství smířit v případě Kosova tyto dva pohledy - všeobecnou legitimitu a efektivní ochranu lidských práv - nelze označit jinak než jako tragédii. V krizi je možno spatřovat výzvu, které budou muset Rada bezpečnosti a OSN jako taková čelit v příštím století: nutnost zakotvení principu, že masové a systematické porušování lidských práv kdekoliv na světě je nepřípustné.“ (Annan 1999).

Postoj zejména nezápádních zemí vůči konceptu humanitární intervence a tzv. právu na humanitární intervenci byl negativní. Unilaterální vojenský zásah bez souhlasu RB OSN budil pochyby, ale současná mezinárodní situace vyžadovala odpověď a řešení na otázku, kterou položil Kofi Annan: „*Pokud je humanitární intervence vskutku nepřijatelným útokem na státní suverenitu, jak bychom měli odpovědět na Rwandu a Srebrenici, čili masové a systematické porušování lidských práv, které uráží veškerá pravidla lidskosti?*“ (Annan 2000)

1.2 R2P a Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě

Nezávislé kanadské těleso Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě (International Commission on Intervention and State Sovereignty – ICISS) v roce 2001 reagovalo na koncept „práva na humanitární intervenci“. Došlo k závěru, že pojetí státní suverenity a naše chápání tohoto konceptu sebou přináší odpovědnost státu chránit své občany, a to zejména ochranu před masovým porušováním lidských práv (Ulbrick et al. 2012: 480). Koncept státní suverenity zahrnuje právo státu nezávisle rozhodovat o vlastních záležitostech, ale také je nucen respektovat suverenitu ostatních států. Suverenita se pojí ale i k vnitřním povinnostem státu, o kterých primárně hovoří ICISS, čímž je myšlena ochrana základních práv všech osob na území daného státu.

Architekti konceptu R2P vycházeli z předpokladu, že „*porušením vnitřní povinnosti se stát dopouští mezinárodně protiprávního jednání (...), takže nakládání*

s vlastními občany již nadále nespadá výlučně do domaine réservée jednotlivých států.“ (Bílková 2003: 99). Dokument Komise mění dosavadní pojetí suverenity. Nově chápe státní svrchovanost jako „*suverenitu odpovědnosti*“, nikoli „*kontrolní suverenitu*“, jak byla chápána doposud. Zpráva ICISS uvedla souhrn těchto zásad do povědomí veřejnosti jako „*Responsibility to protect*“. Thomas G. Weiss, expert na politiku Organizace spojených národů, vysvětluje, že „*hlavním normativním principem odpovědnosti za ochranu je, že státní suverenita je podmíněná, nikoli absolutní; a má za následek povinnosti, nikoli práva.*“ (Weiss 2011: 7–8)

Nicméně Bílková poukazuje na skutečnost, že komise neformulovala koncept R2P ve znění, jak ho chápeme dnes, ale pouze navrhla a stanovila jeho parametry, ze kterých se koncept postupně na základě četných jednání představitelů mezinárodního společenství vyvinul do dnešní podoby (Bílková 2010: 56).

1.3 Tři odpovědnosti státu podle ICISS

ICISS ve svém prohlášení definuje tři odpovědnosti státu, jež jsou neoddělitelné a vzájemně propojené. První povinnost se vztahuje k zodpovědnosti každého státu chránit své obyvatelstvo. V tomto směru komise určila jako první prvek R2P „*responsibility to prevent*“ („*povinnost prevence*“) neboli odpovědnost státu předcházet a zabraňovat porušování práv jedince, čímž se stát zavazuje zlikvidovat příčiny napětí či násilí (Ulbrick et al. 2012: 482). Tyto příčiny lze odstraňovat prostřednictvím politických nástrojů – tj. demokratizace, ekonomických – zmírňováním nerovností, právních – budování právního státu, vojenských – preventivním rozmístěním ozbrojených sil, či vyjednáváním nebo uvalením sankcí. (Bílková 2003: 99) V případě, že stát neuspěje v oblasti ochrany svého obyvatelstva, nebo nedokáže potlačit hnací sílu podněcující páchání zvěrstev na obyvatelstvu, „*odpovědnost chránit*“ přechází na mezinárodní společenství.

Druhou složkou konceptu R2P je „*responsibility to react*“ („*povinnost reakce*“), přičemž nejprve je nutné vyčerpát všechny mírové prostředky, aby se společenství mohlo uchýlit k akci. (Ulbrick et al. 2012: 482–483) V takovém případě pokud selže prevence a pokud nastane situace, za níž jsou ve velké míře porušována práva, přichází na řadu aktivní zásah. Jednání buď ze strany státu (pokud na to má potřebnou kapacitu),

nebo mezinárodního společenství (pokud stát selže), má za následek ukončení a nápravu protiprávního stavu (Bílková 2003: 99). Zpráva ICISS proto nastiňuje **kritéria vyjadřující, kdy je vojenský zásah vhodný**. Těmito kritérii jsou: **spravedlivá příčina, spravedlivý úmysl, krajní případ, přiměřenost prostředků, rozumné vyhlídky na úspěch a oprávněná autorita** (Bílková 2003: 101). Aby se mohlo mezinárodní společenství uchýlit k vojenské intervenci, všech šest kritérií musí být splněno.

Třetí pilíř R2P počítající s využitím vojenské síly s účelem zabránit páchání zvěrstev na obyvatelstvu je považován za nejkontroverznější část celého konceptu ale i mezinárodního práva. R2P totiž současně zdůrazňuje jak respekt ke státní suverenitě⁴, tak vytváří systém ochrany obyvatelstva za použití síly. Nicméně samotné pilíře R2P nasvědčují tomu, že primárním cílem konceptu je využití mírových prostředků. V důsledku tedy ve velmi málo případech vznikne nutnost, aby mezinárodní společenství použilo sílu. Aby mohlo dojít k vojenskému zásahu, je nutné vyčerpat všechny mírové, nátlakové nebo nevojenské prostředky. Třetí pilíř také zajišťuje, že mezinárodní společenství použije sílu pouze, pokud je to naprosto nezbytné (Ulbrick et al. 2012: 486). Následně budou definována kritéria, která slouží k určení vhodnosti provedení vojenské intervence.

1.3.1 Spravedlivá příčina

Na začátek Komise zdůrazňuje, že vojenská intervence je vedená výhradně s humanitárním účelem a musí být považována za výjimečný a mimořádný prostředek, abychom se vyhnuli nevhodným zdůvodněním vedení intervence. Proti obyvatelstvu v daném státě musí být uplatněna vážná a nenapravitelná újma, tj. rozsáhlé ztráty na životech, nebo její bezprostřední hrozba. Samotná bezprostřední hrozba je důvodem k intervenci, protože pouhé „čekání na masakr“ by bylo morálně nepřijatelné. Mezinárodní společenství je oprávněno jednat, pokud nastanou následující šokující situace⁵: rozsáhlé ztráty na životech, hrozba rozsáhlých ztrát na životech, které mohou i nemusí být výsledkem genocidního záměru či úmyslu státu, etnické čistky, zločiny

4 Respekt ke státní suverenitě je ukotven v Chartě OSN Kapitole I článku 2 a paragrafu 7: Žádné ustanovení této Charty nedává Organizaci spojených národů právo, aby zasahovala do věcí, které podstatně patří do vnitřní pravomoci kteréhokoli státu, ani nezavazuje členy, aby takové věci podrobovali řešení podle této Charty; tato zásada však nebrání, aby se použilo donucovacích opatření podle kapitoly VII. (Charta OSN)

5 Později Ban Ki-Moon omezuje pouze na čtyři okolnosti, za kterých je možné intervenovat - genocida, válečné zločiny, etnické čistky a zločiny proti lidskosti.

proti lidskosti, situace státního kolapsu, jež by vystavilo občany občanské válce či hladovění, přírodní katastrofy, kdy je stát neschopný či neochotný poskytnout pomoc. (ICISS 2001: 29–34) Velmi důležitou součástí spravedlivé příčiny jsou tzv. dostatečné důkazy nezbytné k prokázání bezprostřední hrozby či již probíhajících výše zmíněných situací. Takové důkazy mohou zprostředkovat nevládní organizace či mise OSN. (ICISS 2001: 35) G. Evans upozorňuje, že „*k intervenci má dojít tehdy, kdy je nejvíce zapotřebí, a nesmí se k ní sahat příliš často*“ (Evans 2002), aby nedošlo k jejímu zneužití z politických důvodů.

1.3.2 Spravedlivý úmysl

Spravedlivým úmyslem je myšleno vedení vojenské intervence k zastavení nebo předejití lidského strádání. Zásah nesmí být veden např. s účelem změnit hranice státu či svrhnout režim, ačkoli dokument Komise uvádí, že oslabení kapacit režimu, prostřednictvím kterých poškodil vlastní obyvatelstvo, může být stěžejní pro provedení mandátu, a není tak považován za přímou snahu o změnu režimu. Způsob oslabení kapacit se bude lišit případ od případu. (ICISS 2001: 35) Mimo jiné je nutné jasné prohlášení humanitárních záměrů již na začátku humanitární krize, které lze posoudit podle rétoriky intervenujících stran, způsobu provedení intervence či podle zhodnocení již proběhnutých vojenských zásahů aktérů. (Pattinson 2010: 54–59) Přihlíženo má být k pozici regionálních států či organizací, která je podle Komise jedním z komponentů spravedlivého úmyslu.

1.3.3 Krajní případ

Vojenská intervence je ospravedlnitelná pouze v případě, že všechny diplomatické a nevojenské prostředky pro mírové rozřešení krize, byly vyčerpány. To nicméně neznamená, že všechny prostředky musí být aplikovány a musí být prokázáno, že neuspěly. (ICISS 2001: 36) Tato možnost by byla časově velmi náročná, a proto je nutné předpokládat, které prostředky mají šanci uspět a budou efektivní pro řešení situace v daném případě.

1.3.4 Přiměřené prostředky (proporcionalita prostředků)

Je nutné si uvědomit, že vojenská intervence je vedena výhradně pro ochranu civilního obyvatelstva. Při zvažování přiměřených prostředků ve vojenské intervenci je nutné délku trvání, rozsah a intenzitu zásahu přizpůsobit tak, aby byla přímo úměrná velikosti původní provokace. (ICISS 2001: 37) Stejně tak následné dopady intervence by neměly mít větší vliv na politický systém země, než je nutné k dosažení cílů intervence. „*Účinek na politický systém cílové země by měl být omezen výhradně na to, co je nezbytné pro dosažení účelu intervence.*“ (Evans 2002) Během prováděné operace je nutný důraz na dodržování mezinárodního humanitárního práva. Vojenská akce by rozhodně neměla být cílena na civilní objekty.

1.3.5 Rozumné vyhlídky na úspěch

Cíl vojenské operace, což znamená zabránění poškozování obyvatelstva – etnické čistky, genocida, válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, musí být reálně dosažitelný a musí mít šance na úspěch. Pokud je zřejmé, že není možné dosáhnout stanoveného cíle, nebo že by intervence přispěla ke zhoršení situace, je nezbytné od vojenské intervence upustit, i přestože v důsledku dojde ke značným ztrátám na životech. (ICISS 2001: 37) J. Pattinson uvádí, že hodnocení intervence je nutné provést předtím, než k ní dojde, a nikoli až po ní. (Pattinson 2010: 168)

1.3.6 Oprávněná autorita

ICISS pokládá za oprávněnou autoritu Radu bezpečnosti OSN, jež je odpovědná za mezinárodní mír a bezpečnost, jak je ukotveno v Chartě OSN. Dokument pojednává o alternativních orgánech, jež by mohly autorizovat vojenskou intervenci, např. Valné shromáždění OSN, regionální organizace - NATO, v případě patové situace v RB OSN, což je častým případem. Tato možnost byla odmítnuta např. Čínou, která by nepodpořila koncept R2P, pokud by nebylo jasně stanoveno, že jedinou oprávněnou autoritou je RB OSN (viz níže). RB by měla jednat „*včasně a rozhodně*“ a na základě relevantních důkazů by měla dát oprávnění k vojenské intervenci. Důležitým prvkem,

který se váže k oprávněné autoritě, je skutečnost, že svěřený mandát by neměl být přesáhnut. (ICISS 2001: 49–55)

1.4 OSN a cesta k současnému konceptu R2P

Vydání reportu *Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě* nevymezilo konečnou koncepci a uzavření debaty, ale právě naopak započalo fázi vyjednávání na mezinárodní úrovni a hlubší utváření teorie R2P. Organizace spojených národů započala proces formování R2P a jeho hlubší definici, přičemž některé prvky ICISS byly pozměněny či vynechány.

R2P se poprvé objevilo na pořadu jednání OSN v roce 2004 při tzv. *High-level Panel on Threats, Challenges, and Change* (HLP). Předmětem konference bylo především najít způsoby, jak se efektivněji vypořádat s hrozbami 21. století. Na závěr tohoto vrcholného setkání byl přijat dokument *Bezpečnější svět: naše společná odpovědnost* (*A More Secure World: Our Shared Responsibility*), který poukazuje na neefektivnost a nerozhodnost Rady bezpečnosti jednat v otázkách masového porušování lidských práv, páchání zločinů proti lidskosti a etnickým čistkám. Z tohoto důvodu vyzývalo, aby RB a mezinárodní společenství přijalo normu kolektivní mezinárodní odpovědnosti chránit. Dokument přímo zmiňuje, že RB OSN je oprávněna dát souhlas k vojenské akci v případě, že je porušeno mezinárodní humanitární právo a svrchovaná vláda se ukázala být bezmocná či neochotná zabránit genocidě či rozsáhlému vraždění. (United Nations 2004: 66–65)

High-level Panel byl předstupněm *Světového summitu OSN* (*The UN World Summit*) v roce 2005, který dále prohloubil a dále upřesnil pojetí R2P. Nejdůležitější částí *Závěrečného dokumentu Světového summitu OSN* (*the World Summit Outcome Document*) jsou bezpochyby paragrafy 138⁶ a 139⁷. Dokument uznává, že každý stát je

⁶ Each **individual State has the responsibility to protect its populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity**. This responsibility entails the **prevention** of such crimes, including their incitement, through appropriate and necessary means. We accept that responsibility and will act in accordance with it. The international community should, as appropriate, encourage and help States to exercise this responsibility and support the United Nations in establishing an early warning capability. (United Nations 2005: 30)

⁷ The international community, through the United Nations, also has the responsibility to use appropriate diplomatic, humanitarian and other peaceful means, in accordance with Chapters VI and VIII of the Charter, to help to protect populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. In this context, **we are prepared to take collective action**, in a timely and decisive manner, through the Security Council, in accordance with the Charter, including Chapter VII, on a case-by-case basis and in cooperation with relevant regional

odpovědný za ochranu svého obyvatelstva a má předcházet genocidě, válečným zločinům, etnickým čistkám a zločinům proti lidskosti. Důležitá je zejména zmínka o „přípravenosti“ států podniknout akci nutnou k zamezení páchání zmíněných zločinů na základě kapitoly VII⁸ Charty OSN. Použití síly za účelem ochrany obyvatelstva je možné výhradně za svolení RB OSN, které je v souladu s kapitolou VII Charty OSN. (United Nations 2005: 30)

1.5 Tři pilíře R2P

Rada bezpečnosti OSN jednohlasných přijetím *Rezoluce 1674 o Ochráně civilistů v ozbrojených konfliktech (Resolution 1764 on the Protection of Civilians in Armed Conflict)* oficiálně potvrdila články 138 a 139 Závěrečného dokumentu Světového summitu z roku 2005, a tím podpořila koncept R2P vycházející z tohoto summitu. (ICRtoP 2014) Generální tajemník OSN Ban Ki-moon ve svém prohlášení z roku 2009 *Implementing the responsibility to protect* posunul R2P opět o kus dále. Definuje tři pilíře, na kterých R2P stojí. První pilíř⁹ představuje „trvalou odpovědnost chránit vlastní obyvatelstvo před genocidou, válečnými zločiny, etnickým čistkám a zločinům proti lidskosti, a podněcování k těmto činům...“ (Ki-moon 2009: 8–9), přičemž Ban Ki-moon vyzdvihuje článek 138 Závěrečného dokumentu Světového summitu jako nejzákladnější princip, z něhož R2P vychází. Pokud stát postrádá kapacitu a prostředky nutné k ochraně svého obyvatelstva, mezinárodní společenství nese odpovědnost poskytnout pomoc k dosažení závazků státu. Tento předpoklad tvoří druhý

organizations as appropriate, should peaceful means be inadequate and national authorities are manifestly failing to protect their populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity. We stress the need for the General Assembly to continue consideration of the responsibility to protect populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity and its implications, bearing in mind the principles of the Charter and international law. We also intend to commit ourselves, as necessary and appropriate, to helping States build capacity to protect their populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity and to assisting those which are under stress before crises and conflicts break out. (United Nations 2005: 30)

⁸ Rada bezpečnosti určí, zda došlo k ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu, a doporučí nebo rozhodne, jaká opatření budou učiněna podle článku 41 a 42, aby byl udržen nebo obnoven mezinárodní mír a bezpečnost. (Článek 39 Charty OSN) Rada bezpečnosti může rozhodnout, jakých opatření nezahmujících užití ozbrojené síly má být použito, aby jejím rozhodnutím bylo dodáno účinnosti, a může vyzvat členy Organizace spojených národů, aby taková opatření provedli. Tato opatření mohou zahrnovat úplné nebo částečné přerušení hospodářských styků, spojů železničních, námořních, leteckých, poštovních, telegrafních, rádiových a jiných, jakož i přerušení styků diplomatických. (Článek 41 Charty OSN) Má-li Rada bezpečnosti za to, že by opatření podle článku 41 nedostačovala anebo že se ukázala nedostatečnými, může podniknout takové akce leteckými, námořními nebo pozemními silami, jaké považuje za nutné k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti. (Článek 42 Charty OSN)

⁹ První pilíř nazvaný: „The protection responsibilities of the State“ (Ki-moon, *Implementing responsibility to protect* 2009: 8)

pilíř¹⁰ a současně vychází ze spolupráce mezi členskými státy, regionálními a subregionálními aktéry, občanskou společností a soukromým sektorem. Ki-moon považuje pilíř jedna a dva za klíčové faktory pro úspěšnou strategii R2P (Ki-moon 2009: 8–9). Třetím pilířem¹¹ je odpovědnost mezinárodního společenství reagovat včasné a rozhodně, pokud stát neuspěje ochránit své obyvatelstvo. Mezinárodní společenství v takovém případě použije mírové, donucovací nebo prostředky využívající sílu, jež jsou v souladu s Chartou OSN.

Třetí pilíř R2P počítající s využitím vojenské síly s účelem zabránit páchání zvěrstev na obyvatelstvu je považován za nejkontroverznější část celého konceptu ale i mezinárodního práva. R2P totiž současně zdůrazňuje jak respekt ke státní suverenitě¹², tak vytváří systém ochrany obyvatelstva za použití síly. (Ulbrick et al. 2012: 486) Nicméně samotné pilíře R2P nasvědčují tomu, že primárním cílem konceptu je využití mírových prostředků. V důsledku tedy ve velmi málo případech vznikne nutnost, aby mezinárodní společenství použilo sílu. Aby totiž mohlo dojít k vojenskému zásahu, je nutné vyčerpat všechny mírové, nátlakové nebo nevojenské prostředky a splnit všech šest kritérií určujících vhodnost vojenské intervence. Třetí pilíř také zajišťuje, že mezinárodní společenství použije sílu pouze, pokud je to naprosto nezbytné.

1.6 Shrnutí

Pojetí R2P ve znění *Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě* z roku 2001 vnímaly některé státy – především ty, které kladou důraz na tradiční pojetí státní svrchovanosti a zásadu nevměšování se – jako pochybné. I když v porovnání s doktrínou humanitární intervence se ICISS posunula o kus dále. Obavy týkající se snah Západu využít nově definované principy pro prosazení vlastních strategických zájmů přetrvávaly a poukázaly na nutnost koncept přebudovat tak, aby byl přijatelný pro co nejširší skupinu mezinárodního společenství. Koncept byl přeformulován tak, aby nevyvolával kontroverze, a byl rozšířen více do hloubky.

¹⁰ „International assistance and capacity-building“ (Ki-moon, Implementing responsibility to protect 2009: 9)

¹¹ „Timely and decisive response“ (Ki-moon, Implementing responsibility to protect 2009: 9)

¹² Respekt ke státní suverenitě je ukotven v Chartě OSN Kapitole I článku 2 a paragrafu 7: Žádné ustanovení této Charty nedává Organizaci spojených národů právo, aby zasahovala do věcí, které podstatně patří do vnitřní pravomoci kteréhokoli státu, ani nezavazuje členy, aby takové věci podrobovali řešení podle této Charty; tato zásada však nebrání, aby se použilo donucovacích opatření podle kapitoly VII. (Charta OSN)

Prevenční, reakční a rekonstrukční tak nahradila primární odpovědnost, pomoc a subsidiární odpovědnost. Důležitým aspektem „nového“ konceptu R2P je *„posílení důrazu na prevenci, která navíc směřuje k odvrácení bezprostředně hrozícího rizika páchaní zločinů, tak k odstranění hlubších příčin.“* (Bílková 2011: 38) Nejvíce sporná byla právě dimenze použití síly či ozbrojené síly, kdy zpráva ICISS pojednávala o „oprávněné autoritě“ dávající svolení k zásahu, čímž myslela RB OSN, avšak nevyklučovala zastoupení RB OSN i jinými orgány, např. Valným shromážděním. Orgánem, který autorizuje jednání či zásah, je nyní výhradně RB OSN a žádný jiný orgán či těleso nevlastní mechanismus dát souhlas k použití síly. Dále došlo k upřesnění typů násilí. Komise ICISS původně označila násilí v širším slova smyslu jako „ztráta životů ve velkém měřítku“¹³. Nově jsou tedy vymezeny čtyři typy násilí: genocida, válečné zločiny, zločiny proti lidskosti a etnické čistky. Nově je také vyjádřeno, v jaké situaci nastává odpovědnost mezinárodnímu společenství jednat. To se stane v případě, kdy stát „zřetelně selže“¹⁴ v ochraně na rozdíl od dříve formulované „neochoty či neschopnosti“¹⁵ zastavit násilí (Garwood-Gowers 2012: 598).

¹³ „Large-scale loss of life“

¹⁴ „Manifestly failing“p

¹⁵ „Unwilling or unable“

2 Principy formující čínskou politiku a její postoj k R2P

Čína je silným zastáncem tradičního pojetí státní suverenity, což dokazuje její citlivost na vnější zásahy do vnitřních záležitostí Číny. Formulace čínské zahraniční politiky v 50. letech 20. století předznamenala odmítavý postoj Číny angažovat se v mezinárodních politických a humanitárních krizích, který byl v souladu s nevměšováním se vnitřní politiky ostatních zemí. Koncept „*responsibility to protect*“ se střetává s tradičními zásadami čínské politiky, a to především v souvislosti s předefinováním pojetí suverenity a zásadou nevměšování se do vnitřních záležitostí. Následující kapitoly charakterizují, jak se Čína staví k suverenitě ve vztahu k lidským právům a k suverenitě ve vztahu k zásadě nevměšování se do vnitřních záležitostí. Toto nastínění bude posléze sloužit k lepšímu pochopení čínských stanovisek ve vztahu k R2P v případech Libye a Sýrie v další kapitole.

2.1 Suverenita a lidská práva v tradičním čínském pojetí

Čínský pohled na lidská práva je diametrálně odlišný od západního pojetí. Na rozdíl od západní tradice, která vnímá lidská práva jako vrozená a univerzální, čínská právní věda je pokládá za „daná státem“ a především zdůrazňuje nadřazenost sociálních a ekonomických práv nad občanskými a politickými právy, a také národního práva na rozvoj nad individuálními právy v rámci daného státu (Nathan 1994: 623). Pokud se tedy hovoří o lidských právech, Čína považuje tuto oblast jako výhradní záležitost vlády. Mezinárodní společenství tudíž nemá právo zasahovat do této sféry, jelikož spadá pouze pod čínskou správu.

Čína v podstatě řídí svou zahraniční politiku na tomto základě od svého vzniku. Již v roce 1954 formulovala tzv. pět zásad mírového soužití, mezi které řadí vzájemné respektování územní celistvosti a svrchovanosti, neútočení, nevměšování se do vnitřních záležitostí, rovnoprávnost a vzájemná výhodnost a mírové soužití. Tyto principy formovaly a dá se říct, že stále formují čínskou zahraniční politiku. Již v 50. a 60. letech vedení čínské komunistické strany kritizovalo zásahy Spojených států a evropských mocností do záležitostí Koreji, Laosu, Kambodže, Jižního Vietnamu, Filipín, arabského regionu, regionu Jižní Ameriky a Afriky, které z jejich pohledu představovalo porušení práv lidu na svrchovanost a nezávislost.

Ještě větší angažovanost Číny v oblasti lidských práv nastala poté, co se Čína stala členem OSN a obdržela křeslo v Radě bezpečnosti. Předmětem kritiky Číny se stal imperialismus, kolonialismus a rasismus, jež bránily národní nezávislosti a zasahovaly do národní svrchovanosti. Čína se tak stavěla do role lídra tzv. zemí třetího světa a obhájce lidských práv těchto zemí. Společně s dalšími zeměmi třetího světa prosadila ve Valném shromáždění OSN například tzv. právo na rozvoj, které bylo schváleno v podobě rezoluce v roce 1986 (Nathan 1994: 627). Čína se za Deng Xiaopinga nepřiblížila mezinárodním standardům pouze v ekonomice, ale také začala přijímat některé mezinárodní úmluvy a normy, což opět urychlilo její zapojení do mezinárodního režimu lidských práv¹⁶.

Vztah lidských práv a suverenity je problematický z důvodu „*rozdílných standardů v rozdílných regionech*“ (Davis 2011: 256). Mezinárodní právo jako takové má nadnárodní charakter. To samé lze tvrdit o režimech lidských práv, které jsou součástí mezinárodního práva, a tudíž nadnárodní prvek také zahrnují. V Chartě OSN je uvedeno, že „*žádné ustanovení této Charty nedává Organizaci spojených národů právo, aby zasahovala do věcí, které podstatně patří do vnitřní pravomoci kteréhokoli státu...*“ (Charta OSN: Kapitola 1, Článek 2, Paragraf 7). Právě tento nadnárodní charakter lidských práv, jak ho vnímá jedna část členů OSN, je v rozporu s čínským stanoviskem, že lidská práva spadají pod suverenitu státu.

Čínu postihla největší kritika mezinárodního společenství ve vztahu k lidským právům po masakru na náměstí Nebeského klidu roku 1989, kdy Čínská lidová armáda tvrdě zasáhla proti demonstrantům. Čína se po této události ocitla v jak v diplomatické, tak ekonomické izolaci. Čína byla kritizována především na půdě OSN, kde jakožto stálý člen Rady bezpečnosti, byla odsuzována za porušování lidských práv, jež probíhalo od Maovy éry. Tento obrovský mezinárodní nátlak donutil Čínu přehodnotit svůj postoj k lidským právům a brát je jako předmět mezinárodní diskuse. Čínská Státní rada vydala v roce 1991 tzv. Bílou knihu o lidských právech, jež vypovídala o ochotě čínské vlády reagovat na mezinárodní obavy týkající se dodržování lidských práv

¹⁶ Čína se připojila například ke Convention on Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, the Convention Relating to the Status of Refugee, the Protocol Relating to the Status of Refugees, the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination the International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, and the Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. Čína přijala presumpci nevinny v trestním řízení, opustila od trestu smrti, ad.

na čínském území. Dokument sice pojednává o rozměru a povaze dodržování lidských práv v Číně, nicméně nadále vyzdvihuje tradiční čínské pojetí lidských práv a suverenity v mezinárodním systému. Čínský přístup tedy staví suverenitu nad lidská práva, jak uvádí následující výňatek:

„Čína vždy trvala na tom, že lidská práva jsou v podstatě záležitostí vnitrostátní jurisdikce země. Úcta k suverenitě každé země a nevměšování se do vnitřních záležitostí země jsou všeobecně uznávané zásady mezinárodního práva, které jsou platné ve všech oblastech mezinárodních vztahů, a také v oblasti lidských práv...Argument, že zásada nevměšování se do vnitřních záležitostí se nevztahuje na otázku lidských práv, je v podstatě požadavek, aby se svrchovaný stát vzdal státní suverenity v oblasti lidských práv, je to požadavek, který je v rozporu s mezinárodním právem...“ (White Paper on Human Rights 1991)

2.1.1 Suverenita a zásada nevměšování se do vnitřních záležitostí v čínském pojetí

Aby bylo snadnější pochopit, jak Čína vnímá suverenitu a s tím spojený princip nevměšování se do vnitřních záležitostí, je nejprve nutné uvést definici suverenity podle západního myšlení. Vestfálský mír vytvořil nový princip mezinárodních vztahů, který se posléze ze Západní Evropy šířil do zbytku světa, a od něhož se odvíjel mír a bezpečnost v mezinárodních vztazích.

Koncept suverenity se sestává ze dvou dimenzí, tj. vnější a vnitřní. Vnější suverenita zahrnuje nezávislost na vnější interferenci. To znamená, že státní jednotka je vnímána ostatními aktéry jako právně nezávislá územní jednotka (Pan 2010). V důsledku má stát právo jednat nezávisle jak v zahraničních, tak domácích záležitostech a je suverénní, pokud není omezován a nemusí žádat o povolení jiného aktéra při prosazování své politiky. Všechny státy jsou si v zásadě rovné, tudíž princip nevměšování se do záležitostí státu představuje základní charakteristiku suverenity v mezinárodních vztazích. Vnitřní suverenita znamená, že existuje pouze jedno centrum, které má svrchované právo rozhodovat na území dané jednotky a vynucovat si svoji autoritu. Vnitřní suverenita umožňuje státu zvolit si politický systém a strukturu správní moci. Domácí záležitosti spadají výhradně pod ústřední autoritu. Zatímco vnitřní suverenita se odvíjí od svrchované autority a zahrnuje jistou hierarchii, vnější suverenita je antitezí vnitřní suverenity a vyznačuje se absencí svrchované mezinárodní

autority, což sebou přináší již zmíněnou nezávislost suverénních států (Königová 2001: 42).

Vztah Číny k suverenitě je ve velké míře ovlivněn historickými událostmi. Čína musela po určité období snášet vlivy cizích zemí, které zasahovaly do její územní integrity a vnitřních záležitostí. Zásadním momentem je rok 1971, kdy se Čína stala členem OSN, čímž byl v podstatě mezinárodně uznán její suverénní status. Suverenitu Čína chápe velmi tradičně jako právo státu být nezávislý z vnějšku, ale současně nadřazený uvnitř daného území (Pan 2010).

V souvislosti se suverenitou jsou však v čínském politickém diskursu spojovány i další pojmy. K suverenitě se zcela váže územní celistvost, nevměšování se do vnitřních záležitostí, nezávislost a rovnost, které úzce souvisí s již zmíněnými pěti principy mírového soužití udávající směr čínské zahraniční politiky. Všechny tyto aspekty jsou nedílnou součástí suverenity a jsou vzájemně neodlučitelné. (Cohen 1973: 471) Základem pro ztotožnění národní suverenity a územní integrity se stala politika Mao Zedonga a Zhou Enlaie, kterou přejala následující generace politického vedení Čínské lidové republiky (ČLR). Vzhledem k separatistickým tendencím v některých čínských oblastech, např. v Tibetu či Xinjiangu, a dalším územím, které si Čína z historického hlediska nárokuje, je územní integrita pokládána jako elementární aspekt suverenity. Porušení územní integrity cizí zemí je explicitním zásahem do suverenity státu, což Čína považuje za nepřipustné.

Velmi citlivou záležitostí čínské politiky je interference či vměšování se do vnitřních záležitostí. Zhou Enlai prohlásil, že *„jak praví čínské přísloví: "Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim." Jsme zásadně proti cizímu vměšování se do vnitřních záležitostí. Jak bychom mohli chtít zasahovat do vnitřních záležitostí ostatních?“(* (Cohen 1973: 471) Čína vždy prohlašovala, že jakýkoliv vnější zásah do interních záležitostí státu je porušením principu suverenity. Proto Čína vždy odsuzovala snahy Západu vyjadřovat se k vnitřní situaci Číny zejména ve spojení s otázkou Tibetu, Taiwanu a lidských práv, které spadají z jejího pohledu výhradně do sféry státní suverenity. Deng Xiaoping také poukazoval na význam státní suverenity, přičemž prosazoval nekompromisní čínské stanovisko k suverenitě, kdy *„Čína nikdy nedovolí ostatním zemím zasahovat do jejich vnitřních záležitostí...“(* (Pan 2010).

Nedotknutelnost státní suverenity nezávisí pouze na tom, zda jiné země zasahují do vnitřních záležitostí státu, ale zda stát provádí činnost či politiku založenou na vlastních rozhodnutích. Jinými slovy, Čína klade důraz, aby byl stát nezávislý ve svém rozhodování. Pokud je stát ovlivňován jiným státem, Čína to opět vnímá jako zásah do suverenity. Tento názor je velmi specifický, jelikož západní státy nezastávají stejné stanovisko v tomto ohledu. Nezávislost v mezinárodním prostředí hraje pro Čínu důležitou roli a tvoří integrální část konceptu suverenity společně s principem územní integrity a nevměšování se do vnitřních záležitostí. Deng Xiaoping se dokonce vyjadřoval ve smyslu, že národní hrdost Číny a nezávislost jsou vzájemně propojené a jsou to zásady, bez kterých se Čína nemůže stát významným aktérem na mezinárodním poli (Pan 2010). Stejně tak je nutná rovnost států v mezinárodním prostředí, která doplňuje celkové vymezení suverenity z pohledu Číny.

2.2 Vývoj postoje Číny k R2P

Pokud se podíváme na vývoj konceptu R2P, v porovnání s ostatními mezinárodními normami se koncept rozvíjel rychlým tempem. Christopher Hollander, považuje tuto skutečnost za důležitý faktor, který ovlivnil hlasování Číny v RB OSN, zejména použití veta při hlasování o Sýrii. Skutečnost, že Čína podpořila projekt R2P, jí nepřineslo žádné výhody, ani uznání Západu. (Holland 2013: 31).

Poté, co Mezinárodní komise o intervenci a státní suverenitě (ICISS) představila nový koncept nahrazující humanitární intervenci, mezinárodní společenství ho všeobecně přijalo, i když dimenze vojenské síly vyvolávala odlišné reakce států. Garwood-Gowers říká, že především nezápadní země včetně Číny a Ruska, které byly propagátory a interprety tradiční suverenity a nevměšování se do vnitřních záležitostí, pohlížely na R2P s podezřením. Předmětem obav bylo, že nové principy R2P zneužijí západní mocnosti k prosazení svých strategických zájmů (Garwood-Gowers 2012: 597), což vyvstalo v důsledku vojenského zásahu jednotek NATO v Kosovu, který byl proveden bez autorizace RB OSN. Čínský velvyslanec při vyjednávání ICISS u kulatého stolu v červnu roku 2001 prohlásil: „*je zřejmé, že si jisté západní mocnosti hrály s ušlechtilými principy tak, aby sloužily jejich hegemonickým zájmům*“ (ICISS 2001: 392). Přesně tento výrok čínského představitele poukazuje na skepsi Číny

ve vztahu k R2P a současně vyjasňuje důvod, proč byl koncept dále upravován a prohlubován.

Simon Adams, výkonný ředitel *Global Centre for the Responsibility to Protect* v New Yorku, v rozhovoru pro *Utrecht Journal of International and European Law*, řekl, že přestože Čína neprojevila výraznější aktivitu ve vztahu k činnosti ICISS, měla důležitý vliv při vyjednávání R2P na *High-level Panel on Threats, Challenges and Change* (HLP), který inicioval v roce 2003 Generální tajemník Kofi Annan. Adams velkou roli přisuzuje Qian Qichenovi, ministru zahraničních věcí Čínské lidové republiky, jehož prestiž značně přispěla k rozvoji R2P a čínské podpory konceptu. (Königs et al 2013: 110–111) HLP tedy představuje obrat směrem k pozitivnějšímu přijetí R2P Čínou. Inicivace HLP předznamenala zahájení diskuzí ohledně R2P, jehož podoba částečně vyvrcholila v závěrečném dokumentu Světového summitu. Čína tento dokument a koncept R2P v něm obsažený nadšeně podpořila.

Čína chápala R2P jako koncept, který neustavuje pravidlo mezinárodního práva. V souvislosti s tím upozornil Liu Zhenmin na plenární schůzi Valného shromáždění OSN, že „*státy se musí zdržet využívání R2P jako diplomatického nástroje k uplatnění nátlaku na ostatní*“ (Zhenmin 2009), a že „*RtoP nemůže být uplatněno k použití nátlaku na státy, protože je pouze konceptem a postrádá sílu mezinárodního práva; a nakonec akce může být provedena pouze se souhlasem zúčastněného státu*“. (Global Center for Responsibility to Protect 2009) Čína tedy chápala R2P spíše jako doplňující prvek mezinárodního práva, který humanitární krizi může uvolnit (Tiewa 2012: 158). Důvodem, proč Čína podpořila závěry Světového summitu z roku 2005, je také skutečnost, že „*Závěrečný dokument podává velmi uvážlivý popis konceptu responsibility to protect*“, a protože dokument zdůrazňuje, že „*vláda daného státu má prvořadou odpovědnost chránit svoje občany*.“ (Zhenmin 2009). Mezinárodní společenství tak může poskytnout danému státu pomoc, ale samotná ochrana občanů přísluší státu, což je v souladu s principem suverenity.

Tím se dostáváme k otázce pojednávající o vztahu odpovědnosti chránit a tzv. zásady nevměšování se do vnitřních záležitostí. Po představení zprávy ICISS vznikly obavy, že koncept bude využit západními mocnostmi k ospravedlnění vojenské intervence, aniž by byla schválena legitimní autoritou, jak již bylo naznačeno. Tento předpoklad byl hlavním důvodem, proč se Čína stavěla odmítavě ke zprávě Komise.

Stejně jako nedotknutelnost suverenity, Čína nadále zdůrazňovala princip nevměšování se do vnitřních záležitostí. Ale právě podpora a přijetí jak HLP, tak Závěrečné zprávy Světového summitu, představují znatelný posun v postoji Číny k interferenci či zasahování do vnitřních záležitostí. Čína se tímto prohlášením posunula od zásady úplného nezasahování („no interference“) k tolerantnějšímu stanovisku. *„Rozřešení vnitřních konfliktů by mělo převážně vycházet z úsilí skupin uvnitř státu. Vnější pomoc by měla být poskytována s obezřetností a zejména pouze pokud je v souladu s Chartou OSN a mezinárodním právem. Čína zastává názor, že pokud se do konfliktu vloží třetí strana, mělo by být její angažmá založeno pouze na politických a diplomatických prostředcích, a měla by zaujmout postoj, který podpoří a usnadní vyřešení problému na základě vyjednávání mezi zneprátenými stranami.“* (China Position Paper 2005) Čína tedy úplně interferenci neodmítá, ale zásah či vměšování do vnitřních záležitostí musí mít zcela jasné opodstatnění a podmínky a musí se odvíjet od norem mezinárodního práva. Podstatný je také souhlas stran zúčastněných v konfliktu se zapojením dalších aktérů do rozhovorů o nalezení mírového řešení.

Závěrečný dokument Světového summitu upřesňuje podmínky vojenského zásahu a potvrzuje, že RB OSN jako jediná má mandát k nařízení nátlakové akce, která je nezbytná k nastolení mezinárodního míru a bezpečnosti. Tato skutečnost je z pohledu Číny velmi důležitá, protože neumožňuje unilaterální jednání států a zneužití vojenské akce k vlastnímu účelu. Čína se ve svém vyjádření z roku 2005 týkajícího se reformy OSN vyjadřuje ve smyslu, že pokud nastane humanitární krize, mezinárodní společenství je oprávněno krizi zmírnit. Současně však mezinárodní společenství musí jednat v rámci pravidel Charty OSN. V tomto momentě také přichází zmínka o regionálních organizacích, k jejichž stanoviskům Čína přihlíží, ale *„regionální organizace musí obdržet povolení Rady bezpečnosti před nátlakovou akcí“* (China Position Paper 2005). Z čínského postoje je opět zřejmá jasná preference mírového řešení před použitím síly, kdy *„dělat rozhodnutí na základě specifických okolností spadá pod Radu bezpečnosti OSN, která by měla vést k mírovým řešením jen jak je to možné. Kdykoliv, kdy je nutné zahrnout donucovací akce, mělo by být uvážlivě přihlédnuto ke každému případu“* (China Position Paper 2005). Rada bezpečnosti má tedy jednak poslední slovo při svolení vojenské intervence, ale předtím, než právo autorizovat ozbrojenou akci využije, všechny pokusy o mírové řešení, musí být vyčerpány (výjimkou je sebeobrana při ozbrojeném útoku).

Páchání zločinů na civilním obyvatelstvu ve většině případů souvisí s vládou či režimem dané země. Tím pádem, aby byla zvěrstva páchaná na obyvatelstvu zastavena, bylo by možné usuzovat, že hlavním cílem mezinárodního společenství bude svržení režimu. Vojenská intervence vedená s cílem svrhnout dosavadní režim může být chápána jako součást R2P. Čína zásadně odmítá, že svržení režimu by mělo být součástí R2P, protože v souvislosti s její vizí tzv. harmonického světa je nezbytné mírové soužití. Čínský prezident Hu Jintao vyjádřil na summitu v roce 2005, že „*multilateralismus, vzájemně prospěšná spolupráce a princip zahrnující všechny by měl být prosazován k uskutečnění společné bezpečnosti, blahobytu a vytvoření světa, kde každá civilizace bude žít vedle sebe v přátelském duchu...*“ (China Daily 2005). V souvislosti s intervencí také Čína tvrdí, že pokud vnější moc zasáhne (nejen) do lidsko-právní otázky ve státě, situace je rozhodně náchylná na zhoršení. (Tiewa 2012: 156) Proto Čína neustále klade ve svém politickém diskursu důraz na nedotknutelnost suverenity, která má v důsledku vliv na stabilitu země.

Nicméně, i přestože Čína podpořila závěry Světové summitu 2005 a hlasovala pro Rezoluci 1674, která ukotvila koncept R2P ve znění Závěrečného dokumentu Světového Summitu, její podpora byla spíše omezená a její postoj ve vztahu ke konceptu R2P je označován jako opatrný (cautious). Když se generální tajemník Ban Ki-moon ve svém projevu v RB OSN v roce 2009 vyjadřoval k otázkám spojeným s odpovědností státu chránit, odkázal se na tzv. suverenitu odpovědností. Čína v této souvislosti ve svém prohlášení nadále zdůrazňovala, že trvá na tradičním pojetí suverenity a tedy nezasahování do vnitřních záležitostí. (Holland 2011: 33) Čína opakovaně v debatách Rady bezpečnosti týkajících se „*Ochrany civilního obyvatelstva v ozbrojených konfliktech*“¹⁷ poukazuje na důležitost vlády, která je primárně odpovědná chránit obyvatelstvo, a která by měla být mezinárodním společenstvím podpořena a respektována. Každý krok, který je podniknut k ochraně civilního obyvatelstva, musí být v souladu s Chartou a především s principem suverenity, územní integrity a nevměšování se do vnitřních záležitostí. (Permanent Missions of the People's Republic of China to the UN 2014)

Při řešení krizí si Čína uvědomuje význam kulturního povědomí a obeznámenost s okolnostmi, které vedly ke konfliktu. Proto také zdůrazňuje důležitost spolupráce

¹⁷ The Security Council Open Debate on the Protection of Civilians in Armed Conflict

s regionálními, vládními a nevládními organizacemi, které mohou zprostředkovat a usnadnit komunikaci mezi nepřátelými stranami. Společné hodnoty, jazyk či zájmy v regionu ukotvené v regionálních uskupeních či orgánem, může být hnacím motorem k vyřešení humanitární krize. Čína například vyzdvihla potřebu spolupráce a vybudování mechanismu konzultací mezi RB OSN, Peacebuilding Commission OSN, Sekretariátem OSN a Africkou unií (Teitt 2008: 17), čímž se Čína snaží rozvinout kapacitu regionálních organizací tak, aby byly schopné samy předcházet masovému porušování lidských práv svých členů nebo podílet se na řešení konfliktů. Čína tímto prosazuje svoje stanovisko ve strukturách OSN. Čínský velvyslanec Wang Min při debatě o spolupráci OSN s regionálními organizacemi v RB OSN prohlásil, že *„Čína přičítá velkou důležitost jedinečné roli regionálních a subregionálních organizací. Budeme pokračovat v podpoře takových organizací, které aktivně usilují o udržení míru a bezpečnosti v regionu (...)“* (Min 2013). Čína si je vědoma zejména efektivnosti těchto regionálních organizací pokud jde o prevenci konfliktů, ale také v případě řešení konfliktů. Čínští představitelé berou velmi často ohled na stanoviska regionálních organizací při hlasování v RB OSN. Příkladem může být situace, kdy súdánská vláda odmítla mírové jednotky OSN a místo toho byly vyslány jednotky vedené Africkou unií (AU). (de Waal 2007: 1041) V rezolucích 1556, 1564 a 1574 pak vyjádřila RB OSN, že AU by měla zastávat aktivnější roli v Dárfúru. Úsilí Číny více začlenit regionální organizace a zákonně „institucionalizovat“ tuto spolupráci vypovídá o záměru Číny vyvažovat nějakým způsobem rozhodnutí RB OSN.

Z politického diskursu čínských představitelů je zřejmé, že stěžejními zásadami, na které Čína upozorňuje při aplikaci R2P jsou: rozvážnost při hodnocení situace, tedy zhodnotit podmínky a okolnosti, za jakých je vhodné provést zásah¹⁸; důraz na maximální využití všech mírových prostředků, aby se vyhnulo riziku zneužití vojenské síly k vlastnímu účelu; zásah či intervence musí být vedeny pod strukturami OSN a odsouhlaseny Radou bezpečnosti OSN; nutnost ohlížet se na postoj cílového státu a regionálních organizací; ale také respekt vůči centrální vládě a důraz na suverenitu a neporušení územní celistvosti.

¹⁸ Zásah je prováděn takzvaně „on the case by case basis“, kdy je nutné posuzovat případ od případu a přihlížet k jednotlivým specifickým, a nikoli se řídit se podle všeobecného pravidla.

3 Aplikace R2P na případ Libye a Sýrie

3.1 Eskalace konfliktu v Libyi

Libyjská krize vypukla v souvislosti s politickými protesty tzv. Arabského jara, jež se šířily z Tuniska a Egyptu. Počáteční klidné demonstrace velmi rychle vyústily v násilné protesty v únoru 2011. Opoziční skupiny velmi rychle zformovaly Dočasnou národní přechodnou radu (Interim Transitional National Council) prohlašující se za jediné legitimní těleso v zemi zastupující libyjský lid, jež následně získalo i mezinárodní uznání (CNN 2011, General Assembly 2011). V důsledku sběhnutí části armády se zformovala ozbrojená opoziční síla. Rebelové měli zpočátku pod kontrolou většinu země, zejména oblast Benghází a Tobruku. Postupně Kaddáfího ozbrojené síly znovu rychle získaly kontrolu nad většinou území a vytlačily povstalce směrem k Benghází (Český rozhlas 2011). Mezitím probíhaly ve velkých městech obrovské demonstrace. Snahy o jejich potlačení libyjskou armádou na příkaz Kaddáfího si vyžádaly četné oběti. Součástí vládních akcí proti demonstrujícím v ulicích měst bylo také bombardování letouny libyjské armády, což přitáhlo pozornost mezinárodního společenství (Server Lidových novin 2011).

3.2 Aplikace R2P na krizi v Libyi

Odpovědnost chránit hrála stěžejní roli při reakci mezinárodního společenství na situaci v Libyi, což dokazují prohlášení RB OSN v průběhu celé krize. Od počátečních výzev RB OSN libyjské vládě, aby se ujala odpovědnosti chránit své obyvatelstvo, přes Rezoluci 1970 uvalující zbrojní embargo na základě Kapitoly VII Charty OSN opět vyzývající k odpovědnosti vůči svému obyvatelstvu, až po Rezoluci 1973 opravňující členské státy podniknout „*nezbytné kroky k ochraně obyvatelstva pod přímou hrozbou útoku*“ (United Nations 2011e), která dala právní základ pro zahájení vojenské akce (Garwood-Gowers 2012: 11), R2P tvořilo strukturu rozhodování RB OSN.

Velmi významným prvkem libyjského případu ve srovnání s předchozími intervencemi, např. ve Rwandě či Dárfúru je, že se v případě Libye nejednalo o dlouhotrvající proces schvalování intervence. RB OSN jednala okamžitě a poté, co dala oprávnění k zásahu a použití síly, byla jednotkami NATO provedena vojenská

operace. Spencer Zifcak poukazuje na pozoruhodnou schopnost zformovat mezinárodní vojenskou koalici pod jednotným vedením a jednat rychle se záměrem zastavit vraždění civilistů a tím i masové a systematické porušování lidských práv. To pokládá za zásadní pokrok s ohledem na schopnost mezinárodního společenství reagovat na vypuknutí krize (Zifcak 2012: 68–69).

Vojenskou intervenci v rámci přístupu R2P lze realizovat, pokud je naplněno šest kritérií původně ukotvených v dokumentu ICISS, tj. spravedlivý důvod, spravedlivý úmysl, krajní případ, přiměřenost prostředků, rozumné vyhlídky na úspěch a svolení oprávněné autority. Následně ověříme, zda byly v Libyi naplněny všechny kritéria tak, aby bylo možné provést vojenskou intervenci.

3.2.1 Spravedlivá příčina

Jak bylo uvedeno v teoretické části, za spravedlivou příčinu je považováno například uplatnění extrémního násilí na civilním obyvatelstvu a zejména vysoké ztráty na životech. V případě Libye bylo již v prvních dvou týdnech odhadováno, že počet obětí dosahoval přibližně jednoho tisíce až šest tisíc obětí (UN Press Conference 2011, BBC 2011, CNN 2011b). Dalším faktorem, který ovlivnil rozhodování RB, byly bezpochyby Kaddáfího expresivní projevy. Kaddáfí ve svém proslovu ze 17. března 2011 vyjádřil, že takzvaně „vyčistí“ Benghází, a že ti, kteří se „vyplazí“, budou vystopováni a bude s nimi nakládáno „bez slitování“ (Tomasky 2011), čímž explicitně vyjádřil, že se chystá použít násilné prostředky proti civilistům v Benghází. Spencer Zifcak poukazuje na pozoruhodnou skutečnost, jak vyřknutí jediného slova může změnit běh dějin (Zifcak 2012: 60). Muammar Kaddáfí povstalce v Benghází nazval „šváby“ („*cockroaches*“). Ve svém projevu slíbil, že je bude pronásledovat „*dům od domu*“, a poté budou popraveni. (Tomasky 2011) Tímto vyjádřil bezprostřední hrozbu a záměr porušení lidských práv obyvatelů v Benghází. Vzhledem k těmto okolnostem bylo kritérium spravedlivé příčiny jednoznačně naplněno.

3.2.2 Spravedlivý úmysl

Kritérium spravedlivého úmyslu zahrnuje humanitární pomoc a nastolení míru. Vojenská intervence musí mít zcela nezištnou podobu. Výzvy týkající se povinnosti chránit vlastní obyvatelstvo byly směřovány libyjským představitelům nejprve prostřednictvím Rezoluce 1970. Když represe vůči civilistům nadále pokračovaly, bezletová zóna ukotvená v Rezoluci 1973 měla být ustavena výhradně pro humanitární účely, tedy aby libyjské letectvo a armáda ustalo s bombardováním civilních cílů. Rezoluce 1973 také vyloučila okupaci libyjského území zahraničními vojsky, čímž jasně vyjádřila respekt jak suverenitě, tak nezávislosti a integritě Libye (United Nations 2011e: 2).

Text Rezoluce 1973 zdůrazňuje odpovědnost za ochranu obyvatelstva, jež pokládá za hlavní důvod autorizace vojenského zásahu. V této souvislosti je tudíž nutné dodat, že poté, co se přední představitelé států ujali vedení operace NATO, tj. Velké Británie, Francie a Spojené státy americké, otevřeně přiznali pravý cíl operace. Bývalý ministerský předseda, Tony Blair, se vyjádřil, že *„Musíme mít na paměti, co je náš strategický cíl. Je to nastolení jiné formy vlády“* (Blair citován in Aktuálně.cz 2011). Hlavním záměrem operace se stalo svržení Kaddáfího režimu a nastolení nového, což následně vyvolalo kritiku především u nezápadních členů RB OSN. Tento způsob implementace rezoluce byl v rozporu s původním smyslem rezoluce, pro který hlasovali či přímo neuplatnili právo veta někteří členové RB. Ramesh Thakur zdůrazňuje, že *„Rezoluce 1973 dala oprávnění k vojenské akci, aby předešla vraždění civilistů, ale nikoli aby zasahovala do občanské války, provedla změnu režimu nebo cílila na M. Kaddáfí.“* (Thakur 2011: 13) NATO v případě zásahu v Libyi přesáhlo svůj mandát, což jednoznačně ovlivnilo RB při rozhodování aplikovat R2P na Sýrii. Nicméně rezoluce byla schválena za účelem ochrany obyvatelstva, tudíž kritérium spravedlivého úmyslu bylo při rozhodování, zda je vojenská intervence vhodná, splněno.

3.2.3 Krajní případ

V momentě, kdy jsou vyčerpány všechny diplomatické a nevojenské prostředky, nebo alespoň ty, které mají šanci být efektivní za daných okolností, je naplněno kritérium krajního případu. Zda byly vyčerpány všechny mírové prostředky, vyplývá

z jednotlivých kroků mezinárodního společenství. Rada bezpečnosti OSN ve své první reakci na události v Libyi z 22. února 2011 rozhodně odsoudila „*násilí a použití síly proti civilistům, (...) represe vedené proti pokojným demonstrantům, a vyjádřila hlubokou lítost nad stovkami mrtvých demonstrantům*“ (United Nations 2011a). Zdůraznila také nutnost ukončit násilí páchané na obyvatelstvu, jehož legitimní požadavky by vláda měla vzít na vědomí. RB OSN dále formulovala, že je nezbytné zprostředkovat národní dialog směřující k vyřešení situace a vyzvala vládu Libye, aby dostála svým závazkům odpovědnosti chránit své obyvatelstvo. (United Nations 2011a) Rada pro lidská práva OSN ustavila 25. února komisi, jež měla sledovat vývoj situace v Libyi. Vysoká komisařka pro lidská práva Navi Pillay vyzvala libyjské představitele, aby ukončili násilí proti demonstrantům, které by mohlo přerůst ve zločiny proti lidskosti (Nebehay 2011). Tyto výzvy mezinárodního společenství byly libyjskou vládou ignorovány, proto Rada 26. února jednomyslně přijala Rezoluci 1970, která vyzvala libyjské přední představitele k „odpovědnosti chránit“ své obyvatelstvo. V souladu s Článkem 41 Charty OSN¹⁹, rezoluce uvalila na Libyi zbrojní embargo, zákaz cestování a zmrazení účtů M. Kaddáfího, příslušníků jeho rodiny a dalších čelních libyjských představitelů režimu. Situaci vztahující se k zásahům libyjské armády postoupila RB Mezinárodnímu trestnímu soudu (ICC) a vyzvala libyjské autority k plné spolupráci s ICC. (United Nations 2011b)

Ustavičné vedení represí vůči obyvatelstvu znamenalo, že představitelé Libye nedbali výzev Rezoluce 1970. Schylovalo se k pádu rebely ovládaného Benghází a následnému masakru proti rebelům Kaddáfího ozbrojenými silami. Kaddáfí navíc odmítnul humanitární pomoc a zakázal vstup humanitárních pracovníků do postižených měst. I před veškeré snahy speciálních vyslanců jak OSN, tak AU, diplomatická řešení byla neuskutečnitelná vzhledem k neústupnému postoji M. Kaddáfí a jeho prohlášení vyjadřující bezprostřední hrozbu pro obyvatelstvo. RB OSN přijala Rezoluci 1973, kterou schválilo 10 členů RB OSN. Hlasování se zdržela Čína, Rusko, Brazílie, Indie a Německo (United Nations 2011d). RB byla značně pod tlakem regionálních organizací volajících po okamžitém jednání, což lze považovat za jeden z faktorů neuplatnění veta ani jednoho ze stálých členů RB. Rezoluce zavedla bezletovou zónu

¹⁹ Rada bezpečnosti může rozhodnout, jakých opatření nezahrmujících užití ozbrojené síly má být použito, aby jejím rozhodnutím bylo dodáno účinnosti, a může vyzvat členy Organizace spojených národů, aby taková opatření provedli. Tato opatření mohou zahrnovat úplné nebo částečné přerušení hospodářských styků, spojů železničních, námořních, leteckých, poštovních, telegrafních, rádiových a jiných, jakož i přerušení styků diplomatických. (Článek 41 Charta OSN)

pro libyjské ozbrojené síly a dala svolení členským státům použít „*nezbytné prostředky k ochraně civilního obyvatelstva*“ v oblastech, které se nachází pod bezprostřední hrozbou Ozbrojených sil Libye (United Nations 2011e: paragraf 4). Snahy mezinárodního společenství v čele s RB OSN a regionálními organizacemi vypovídá o snaze využít prostředky k rozřešení situace. Vzhledem k plamenným projevům M. Kaddáfího a explicitně vyjádřenému záměru srovnat se zemí Benghází, mezinárodní společenství ve snaze předejít takovému vyvrcholení autorizovalo vojenskou intervenci. Může se zdát, že mezinárodní společenství opravdu využilo všechny prostředky, avšak existují kritici vyvracející, že intervence byla krajním případem. Marry Ellen O'Connell zastává názor, že sankce, včetně zbrojního embarga, mohly být stěží uvedeny v účinnost v okamžiku, kdy byly svrženy první bomby NATO. Kritika směřuje také k mírovým prostředkům, které mohly být využity při vyjednávání bezpečného odchodu civilistů z Benghází (O'Connell 2011: 16).

3.2.4 Přiměřenost prostředků

Přiměřené prostředky úzce souvisí s rozsahem, intenzitou a délkou trvání akce, které by měly být přímo úměrné sledovanému cíli. Po schválení Rezoluce 1973 koalice vedená Spojenými státy, Francií a Velkou Británií v rámci struktur NATO získala mandát k provedení vojenské akce. Vzdušné síly NATO útočily výhradně na vojenské cíle (Security Council Report 2013). Text Rezoluce 1973 vymezil rozsah intervence a kladl důraz především na územní integritu, tudíž nedošlo k zásahu pozemních spojeneckých sil na území Libye.

Následná implementace rezoluce by se dala považovat za kontroverzní, jelikož poměrně volná definice způsobu provedení vojenské akce, tj. „*nezbytné prostředky k ochraně civilního obyvatelstva*“ měly za následek dva rozdílné výklady implementace rezoluce. Jedna skupina zahrnující například NATO, Katar a Jordánsko, si na základě rezoluce vyložila, že získala mandát umožňující použití široké škály vojenských prostředků. Mezi ty zařadila potlačení vzdušných obranných sil Libye, použití síly proti pozemním silám a kontroly kapacit libyjských ozbrojených sil. (Bellamy, Williams 2011: 845) Druhá skupina v čele s generálním tajemníkem LAS, egyptským generálem Moussou, namítala, že se vojenská operace provedená jednotkami NATO se odchylovala od účelu bezletové zóny. Moussa uvedl, že „*to co chceme je ochrana*

civilistů, a nikoli bombardování dalších civilistů“ (Moussa citován in Bellamy, Williams 2011: 845). V této skupině byly i státy BRICS, jejichž kritika se v podstatě shodovala. Apelovaly především na to, že vojenské akce musí být striktně v souladu s Rezolucí 1973. Nakonec implementace proběhla v souladu s první názorovou skupinou. Vojenská intervence NATO v Libyi měla také vliv na politický systém v zemi, čemuž by se mělo mezinárodní společenství vyhnout, aby bylo v souladu s kritériem proporcionality prostředků. Zavedení bezletové zóny lze považovat jako přiměřený prostředek úměrný účelu operace, tedy ochrany civilního obyvatelstva.

3.2.5 Rozumné vyhlídky na úspěch

Při rozhodování, zda dát svolení k vojenské intervenci, je nutné brát v úvahu potencionální úspěch zásahu, aby situace v dané zemi nesměřovala ke zhoršení. V Libyi vyvolaly počáteční tvrdé zákroky Kaddáfího režimu proti demonstrantům odpor, což způsobilo zběhnutí části armády a usnadnilo vytvořit ozbrojená opoziční hnutí operující pod Dočasnou národní přechodnou radou Libye (Bellamy, Williams 2011: 839). Kaddáfího režim opouštěli navíc i jeho samotní představitelé. Jednota vlády byla porušena tím, že vládní ministři a další vysocí představitelé režimu opouštěli zemi nebo kritizovali Kaddáfího postupy vůči demonstrantům. (Carrell, McGreal 2011, Beaumont 2011)

Velkou roli měly také regionální organizace, které vyvíjely tlak na RB OSN, aby se uchýlila k okamžitému jednání. Rada Ligy arabských států přijala rezoluci, v níž vyzvala RB OSN vzhledem k zhoršení situace v Libyi k přijetí kroků nezbytných k zavedení bezletové zóny pro libyjské vojenské letecké síly (United Nations 2011c). Stejně tak prosazovaly použití všech nezbytných prostředků k ochraně civilistů Organizace islámské spolupráce (OIC) a Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu (GCC). Vznik jednotné opozice a také tlak regionálních organizací zásadně ovlivnily vyhlídky na úspěch vojenské akce v Libyi. Za velmi důležitý faktor považují i skutečnost, že režim M. Kaddáfího neměl na mezinárodním poli významné spojence, kteří by se proti rezolutnímu jednání RB a regionálních organizací postavili a jednoznačně podpořili Kaddáfího režim.

3.2.6 Oprávněná autorita

Jedinou autoritou, která je oprávněná dát svolení k vojenské intervenci je Rada bezpečnosti OSN. Při hlasování o Rezoluci 1973 se deset členů RB vyjádřilo pro přijetí, zatímco pět členů RB²⁰ se hlasování zdrželo. I přestože bylo znění rezoluce postaveno na Kapitole VII Charty OSN, proti které se často vymezují někteří stálí členové RB, tj. Čína a Rusko, rezoluce nebyla blokována, což umožnilo dát mandát jednotkám NATO k provedení vojenské operace. Souhlas oprávněné autority je završujícím kritériem, které je nezbytné k provedení legitimního zásahu.

Je zřejmé, že všech šest bodů, jejichž naplnění je nezbytné k úspěšné aplikaci R2P, bylo v případě Libye splněno, ačkoli některé body jsou diskutabilní a následná implementace rezoluce ukázala, že v ní formulovaný úmysl ochrany obyvatelstva byl nahrazen úmyslem svrhnout režim M. Kaddáfí. Tato skutečnost bude mít negativní dopad jednak na aplikaci konceptu R2P pro konflikty následující po Libyi, a jednak potvrdila obavy nezápadních členů OSN ze zneužití R2P k jiným, než humanitárním účelům. Velmi důležitá byla také role regionálních organizací, jejichž nátlak na RB OSN přispěl k jejímu rychlému a rozhodnému jednání.

²⁰ Čína, Rusko, Indie, Brazíle, Německo.

3.3 Eskalace konfliktu v Sýrii

Masové protesty v Sýrii vypukly na základě malé demonstrace, požadující propuštění patnácti školáků. Ti byli zatčeni za nakreslení hesla inspirovaného revolucemi v Tunisku a Egyptě: „Lid žádá pád režimu“. Tento incident údajně pomohl k uvědomění rozměru represivního režimu Bašára al-Asada. (Sinjab 2011) Původně nenásilné protestní akce začaly v polovině března 2011. Násilí se vystupňovalo šestý den protestů, kdy armáda tvrdě zakročila proti demonstrantům. Tento zásah měl za následek několik mrtvých, jejichž počet se postupně zvyšoval. (Marsch 2011) Syrský prezident Bashar al-Assad od počátečních zákroků proti protestujícím odmítal zastavení vojenských akcí a současně odmítal požadavky na reformy formulované odpůrci režimu. Postupně vycházející zprávy z médií, nevládních organizací a svědků pojednávaly o ustavičných zákrocích proti civilistům. Assad odmítnul přístup humanitárních pracovníků a nevládních organizací do zdevastovaných oblastí, jež by pomohly odstranit nedostatek vody, jídla a zdravotní péče (Amnesty International 2011).

Se zvyšující se intenzitou protestů, se zvyšovala i intenzita armádních zákroků proti neozbrojeným demonstrantům. V souvislosti s těmito událostmi zběhlo velké množství příslušníků Asadových vojenských složek, což vyústilo ve vytvoření Svobodné syrské armády (Free Syrian Army – FSA). FSA se stala volnou vojenskou zastřešující organizací vytvořenou za účelem ochrany svobodného a neozbrojeného syrského lidu a za účelem svržení režimu a znovuzískání svobody a důstojnosti (Al-Saleh, White 2013: 7). FSA začala podnikat akce proti syrské armádě, přičemž podle reportu Human Rights Watch docházelo k porušování lidských práv a páčání zločinů proti lidskosti na civilistech jak ze strany protivládních ozbrojených sil, tak ozbrojených sil Asadova režimu. (Al Arabiya 2011, NPR 2012, Human Rights Watch 2013). Od počátku protestů se zformovalo velké množství opozičních skupin, hnutí a ozbrojených armád, které se nesjednotily pod jednotné centrum koordinující zájmy a cíle jednotlivých organizací jako byla v případě Libye Dočasná národní přechodná rada (NTC).

3.4 Aplikace R2P na konflikt v Sýrii

Mezinárodní společenství reagovalo na situaci v Libyi okamžitě a následně došlo k aplikaci konceptu R2P. Nepokoje v Sýrii nastaly právě, když probíhala vojenská akce NATO v Libyi. Na rozdíl od Libye, členové RB nebyli schopní dohodnout se na jednotném postupu v Sýrii, i přestože se v obou případech jednalo o porušování lidských práv a o to, že stát zřetelně selhal chránit vlastní obyvatelstvo. Zatímco charakteristickým znakem rozhodování mezinárodního společenství při postupu v Libyi byla značná rozhodnost a shoda ohledně uplatnění prostředků k zastavení násilí proti civilnímu obyvatelstvu, mezinárodní společenství prokázalo neschopnost zastavit masové porušování lidských práv v Sýrii v důsledku nejednotného postoje k návrhům permanentních členů RB OSN na postup vůči režimu B. Assada.

3.4.1 Spravedlivá příčina

Více jak tři roky trvající konflikt v Sýrii má podle nedávných odhadů Syrian Observatory for Human Rights (SOHR) za následek více jak 150 000 obětí a podle Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky je více jak 2,5 milionu syrských uprchlíků v sousedních zemích a přibližně 6,5 milionu lidí vysídlených uvnitř země. (The UN Refugee Agency) Skutečnost, že v zemi docházelo k porušování lidských práv, bylo zřejmé z tvrdých zákroků vládních jednotek proti demonstrujícím občanům, k jejichž eskalaci došlo v dubnu 2011. Edward Luck a Francis Deng, jako zvláštní poradci pro prevenci genocidy, od vypuknutí protestů v Sýrii průběžně informovali ohledně pokračující střelby na civilní obyvatelstvo v oblastech, kde probíhali protesty. V červenci 2011 oznámili, že *„rozsah a závažnost násilností naznačuje, že jsou páčány zločiny proti lidskosti.“* (Deng, Luck 2011) a v červnu následujícího roku komentovali situaci s tím, že dochází k masovému zabíjení, což *„představuje znepokojivé vystupňování cílených útoků proti civilistům.“* (Deng, Luck 2012) Počet obětí a syrských uprchlíků odhadovaná agenturami monitorující dění v zemi a oficiální prohlášení referující ohledně pokračujících masakrů civilního obyvatelstva dokazují extrémní uplatnění násilí syrské vlády, ale i nestátních aktérů na obyvatelích Sýrie, čímž je naplněno první kritérium legitimující vojenskou intervenci.

3.4.2 Spravedlivý úmysl

Primárním cílem Rady je ochrana civilního obyvatelstva a zamezení hromadného strádání obyvatel v Sýrii, což dokazují výzvy RB OSN a dalších přidružených agentur OSN²¹, aby obě strany ustaly se zaměřováním civilních cílů.

Během setkání Akční skupiny v Ženevě, H. Clinton naznačila, že vzájemný konsenzus ohledně tzv. komuniké, znamená pro USA odchod prezidenta B. Assada z funkce (Meo 2012). Ruští a čínští diplomaté byli samozřejmě znepokojeni skrytými úmysly evropských protějšků. Podle slov V. Čurkina je „*mezinárodní společenství znepokojeno prohlášením, že souhlas Rady bezpečnosti s interpretací rezoluce týkající se Libye a s tím spojené jednání NATO, se stalo modelem pro budoucí zásahy NATO při implementaci odpovědnosti chránit (responsibility to protect)*“ (Čurkin in Security Council 2011b: 4). V. Čurkin pronesl tato slova po vetování rezoluce v říjnu 2011. Z jeho slov vyplývá znepokojení Ruska týkající se způsobu vyřešení krize v Sýrii. Rusko hodlalo zamezit tomu, aby v Sýrii nedošlo ke stejnému výsledku jako v Libyi, tedy vojenské intervenci s cílem svrhnout režim B. Assada. Na Čurkinovo prohlášení reagoval britský velvyslanec M. L. Grant, který zdůvodnil uvedení rezoluce pod Kapitoulou VII Charty OSN tím, že „*dnešní návrh rezoluce je ustaven pod článkem 41. Návrh nebyl ustaven pod článkem 42 Charty, a nemohl by tak být interpretován jako předpoklad pro vojenskou intervenci.*“ (Grant citován in Security Council 2012b: 3) Někteří členové RB OSN mají pochybnosti, zda mají úmysly západních zemí čistě humanitární charakter. Z toho důvodu jsou Rusko a Čína zásadně proti autorizování akce pod článkem 42 Charty, který by mohl vést ke stejnému scénáři jako v případě Libye.

3.4.3 Krajiný případ

RB OSN započala diskuze týkající se situace v Sýrii v dubnu 2011 zejména v souvislosti se zásahy syrské armády bombardující město Dar'a. Členové RB OSN vyjádřili obavy nad zintenzivněním represí režimu vůči syrskému obyvatelstvu, ačkoli návrhy způsobů řešení situace představitelů jednotlivých zemí se podstatně lišily. Rada pro lidská práva OSN přijala *Rezoluci S-16/1*, kterou oficiálně odsoudila syrskou vládu

²¹ Vysoká komisařka pro lidská práva (OHCHR 2014), Zvláštní poradce generálního tajemníka pro prevenci genocidy (Office of the Special Adviser on the Prevention of Genocide 2014).

za násilné zákroky proti pokojným demonstrantům. (Alkarama 2011) Syrská vláda byla v rezoluci vyzvána aby, „*okamžitě ukončila porušování lidských práv, chránila své obyvatelstvo, a plně respektovala všechna lidská práva a základní svobody včetně svobody projevu a svobody shromažďování; ...*“ (Security Council Report 2011a: 2). Je také nutné podotknout, že od dubna 2011 prezident Assad sliboval jednak zrušení stavu ohrožení státu²² a spuštění reforem směřujících k občanským svobodám. (Marsh 2011) Nicméně armáda pokračovala v zákrocích proti demonstrantům a počet zavražděných syrskými bezpečnostními složkami postupně rostl. Analytik britského think tanku Chatham House Nadim Shehadeh komentoval v souvislosti se slibovanými reformami, že „*všechno je to lest navržená ke zmatení mezinárodního společenství. Nikdo v Sýrii nevěří, že jsou reformy uskutečnitelné. Je jasné, že režim nemá v žádném případě zájem na tom, provést reformy. Způsob myšlení režimu spočívá v tom, že může nadále potlačovat povstání starým tradičním způsobem.*“ (Shehadeh citován in Voice of America 2011)

Francie, Portugalsko, Německo a Velká Británie koncem května 2011 představily v RB OSN návrh rezoluce, která odsuzovala násilí prováděné ze strany režimu B. Assada. Podle reakcí některých diplomatů předpokládajících uplatnění veta některého z členů RB, bylo již zpočátku jasné, že nebude jednoduché najít v Radě shodu. (Charbonneau, Worsnip 2011) Vyjednávání mezi představiteli států o jednotlivých bodech návrhu se protáhlo na pět měsíců a vyústilo v předložení konečného pozměněného znění rezoluce k diskuzi a hlasování v Radě bezpečnosti v říjnu 2011. Čína společně s Ruskem rezoluci vetovala a další čtyři členové RB se zdrželi hlasování²³. Součástí rezoluce bylo uvalení sankcí. Rezoluce apelovala na všechny státy, aby upustily od dodávek zbraní, zbrojního materiálu a poskytování finančních zdrojů (United Nations 2011f: 1–3). Kromě sankcí uvedlo Rusko jako další důvod, že rezoluce vybízela především syrskou vládu, aby převzala veškerou odpovědnost za spáchané násilí, zatímco páchané násilí v Sýrii nebylo jednostranné.

Co se týče role regionálních organizací v konfliktu, Liga arabských států v listopadu 2011 pozastavila členství Sýrie v organizaci. Jednala tak v návaznosti na stále se zhoršující situaci. Syrské představitele vyzvala, aby okamžitě zastavili násilí

²² Stav ohrožení státu byl zaveden v roce 1963, kdy Strana Baas přišla k moci prostřednictvím vojenského puče. Tento zákon dává vládě právo omezovat osobní svobody jedince a vyšetřovat a zadržovat jedince, pokud je ohrožena národní bezpečnost.

²³ Brazílie, Indie, Libanon, Jihoafrická republika

a stáhli syrské ozbrojené jednotky z měst, a kladla důraz na urychlení politických reforem. Jelikož režim na tyto výzvy nereagoval, LAS následně uvalila ekonomické a politické sankce na Sýrii. (Batty, Shenker 2011)

Vysoká komisařka pro lidská práva v prosinci 2011 informovala RB OSN o stavu konfliktu v Sýrii, což členy Rady bezpečnosti po neúspěšném přijetí rezoluce v říjnu přivedlo opět k jednacímu stolu. V tomto momentě byla důležitá rezoluce navržená LAS, od které se odvíjely všechny diskuze týkající se nové rezoluce RB OSN. Návrh rezoluce Arabské ligy od začátku předznamenával, že některé pasáže budou muset být pozměněny či úplně vyloučeny, aby měl draft vůbec šanci být schválen RB. Kontroverzními body v návrhu LAS byla výzva k vytvoření tzv. vlády národní jednoty, převedení části pravomocí prezidenta na jeho zástupce, který by spolupracoval s vládou národní jednoty a tím ji zmocnil k výkonu jejích povinností během přechodného období (Arab League Council 2012: 4). Rezoluce tak počítala s přechodem k pluralitní demokracii a konáním svobodných prezidentských a parlamentních voleb. Rezoluce vyzvala všechny státy v regionu, aby uvalily ekonomické sankce na Assadův režim a vyzvala syrskou vládu ke spolupráci s pozorovatelskou misí LAS (Arab League Council 2012: 4). Maroko společně s osmnácti dalšími státy vypracovalo novou rezoluci, což mimo jiné poukazuje na konsensuální charakter dokumentu, který zohlednil skutečnost, že některé části rezoluce LAS byly nepřijatelné pro některé členy RB, tj. Čínu a Rusko, a jednoznačně by odsoudily rezoluci k neúspěchu. Zmínka o vytvoření vlády národní jednoty a navržený postup přechodu k demokracii byl v textu nahrazen požadavkem na aktivní politický dialog, který povede k pluralitnímu politickému systému. Odkaz na nutné konání svobodných voleb byl úplně vypuštěn z textu. Nový návrh rezoluce neobsahoval ani uvalení jakýchkoli sankcí na syrský režim, jež byly jedním z důvodů říjnového veta. Nicméně významnou součástí nového návrhu rezoluce byla klauzule *„zdůrazňující svůj záměr vyřešit současnou politickou krizi v Sýrii mírovými prostředky, a upozorňující, že rezoluce nedává souhlas s uplatněním prostředků uvedených v Článku 42 Charty, ...“* (United Nations 2012a: 1) Tato část byla důležitá z toho důvodu, aby prokázala, že nedojde k vojenskému zásahu či uplatnění síly jako v případě Libye, jíž se obávaly zejména Rusko a Čína, a aby potvrdila respekt mezinárodního společenství k suverenitě a územní integritě Sýrie. Čína a Rusko opět uplatnily právo veta při hlasování o rezoluci v únoru 2012. Rusko rezoluci nepodpořilo protože, *„nedostatečně odráží skutečný stav věcí v Sýrii a vysílá*

zaujatý signál syrským stranám. (...) v úvahu nebyl vzat ani náš návrh, že společně se stažením syrských ozbrojených složek z měst, měly by být ukončeny útoky ozbrojených skupin na státní instituce ...“ (Čurkin citován in Security Council 2012a: 9) Jak Rusko, tak Čína tedy vetovaly rezoluci, protože nespravedlivě z násilí obviňovala pouze syrskou vládu, a protože usilovala o předurčení dialogu mezi vládou a opozicí, což by mohlo podle čínských představitelů situaci zkomplikovat (MacFarquhar, Shadid 2012). A samozřejmě také nesmí být opomenut argument, že západní země prostřednictvím rezoluce usilují nenápadným způsobem o změnu režimu. (Security Council 2012a: 9)

Vzhledem ke stavu v RB, která byla paralyzována vetem Číny a Ruska, situace v Sýrii jednoznačně vyžadovala jednání. Následující měsíc po odmítnutí rezoluce zkonstruované Arabskou ligu, zvláštní zmocněnec pro Sýrii Kofi Annan²⁴, předložil OSN návrh mírového plánu pro Sýrii²⁵, jež byl následně syrskou vládou přijat. Šestibodový plán požadoval aktivní zapojení syrských představitelů do politického dialogu a spolupráci se zvláštním zmocněncem pro Sýrii, zastavení ozbrojeného násilí ve všechno formách všemi zúčastněnými stranami, který by probíhal pod vedením OSN, poskytnutí humanitární pomoci oblastem postiženým boji, zajištění svobody pohybu všem žurnalistům působícím v Sýrii a respektování práva na shromažďování se a svobodné a nenásilné demonstrace (Annan 2012). Skutečnost, že Assad mírový plán K. Annana přijal a povolil vstup monitorovací mise OSN do Sýrie, zvýšilo naděje na postupné ulehčování situace. Avšak jak se ukázalo, implementace mírového plánu byla neúspěšná již od začátku z důvodu přetrvávajícího bombardování syrských měst armádou B. Assada a ignorování požadavku na zastavení palby oběma stranami (Heydemann 2012).

Západní země v červenci 2012 předložily třetí návrh rezoluce, která nebyla schválena. Jedenáct členů RB hlasovalo pro rezoluci, zatímco Jižní Afrika a Pákistán se zdržely hlasování a obvyklí uživatelé veta, Čína a Rusko, jej uplatnily. Rezoluce²⁶

²⁴ Kofi Annan byl zvolen do funkce Zvláštního zmocněnce pro Sýrii Arabskou Ligou společně s OSN, jehož hlavním úkolem bylo vložit se do diskuzí se všemi relevantními stranami konfliktu a dosáhnout ukončení násilí a humanitární krize, a usnadnit mírový politický proces.

²⁵ Šestibodový plán K. Annana přijat jako Rezoluce 2042 (2012)

²⁶ Významnou součástí návrhu rezoluce bylo tzv. komuniké Akční skupiny pro Sýrii. Dokument zahrnoval principy pro politický přechod vedený výhradně syrskými představiteli, který byl podložen jednotlivými kroky k dosažení tohoto cíle. Předpokladem pro změnu bylo vytvoření přechodného vládního orgánu zahrnujícího členy vlády a členy opozice, jež by vznikl na základě vzájemného konsenzu. (United Nations 2012b: 6–7) Odchod B. Assada by byl pro Rusko nepřijatelný, a tudíž původní klauzule o jeho odchodu musela být z komuniké vypuštěna, aby všechny účastníci setkání dokument v Ženevě schválili. Komuniké bylo výsledkem setkání představitelů Západu a spojenců Sýrie,

požadovala okamžitou implementaci šestibodového plánu. (United Nations 2012b: 1–4) Delegace Ruské federace důsledně vysvětlila, že nemůže přijmout dokument pod Kapitolou VII Charty OSN, která by „otevřela cestu nátlaku sankcí a později vojenskému zásahu do vnitřních záležitostí Sýrie.“ (Čurkin citován in Security Council 2012b: 8)

Koncem srpna 2013 byla syrská vláda obviněna z použití chemických zbraní vůči svému obyvatelstvu, což okamžitě popřela. Reakce mezinárodního společenství na tyto události byla vcelku okamžitá. Vzhledem k dvou a půlleté patové situaci v RB OSN byla jednomyslně schválena rezoluce ustavující mezinárodní kontrolu nad chemickým arzenálem Sýrie a jeho zničení. Dokument nebyl schválen pod Kapitolou VII Charty, aby neevokoval možnost použití vojenských či jiných nátlakových prostředků. (Security Council 2013) Přestože přijetím rezoluce došlo k určitému posunu, boje v Sýrii pokračovaly dále a s tím i narůstající počet obětí. Mezinárodní společenství bylo nuceno nadále hledat řešení směřující k mírovému řešení situace v Sýrii. V lednu 2014 započala tzv. konference Geneva II, jejímž předmětem byla diskuze nad implementací tzv. šestibodového plánu. Významným momentem konference bylo, že u jednacího stolu zasedly obě strany konfliktu. Konference nicméně nepřinesla významný pokrok a ani pokračující jednání během následujícího měsíce neuvolnily pat mezi stranami konfliktu. (The Guardian 2014) V únoru 2014 RB OSN schválila rezoluci, která měla zcela nepolitický charakter a jednalo se především o poskytnutí humanitární pomoci Sýrii (Security Council 2014). Poslední návrh rezoluce byl předložen RB k hlasování v květnu 2014. Čína a Rusko opět vetovaly rezoluci, která navrhovala předložení případu Sýrie ICC.

Již od počátku krize v Sýrii lze pozorovat snahy především západních zemí o prosazení různých prostředků k vyřešení situace. Doposud nebyla Radou přijata rezoluce, jež by sankcionovala ty, kteří jsou odpovědní za masové porušování lidských práv v Sýrii. RB OSN byla schopná schválit rezoluce nezasahující do politických záležitostí v rámci Sýrie a týkající se pouze schválení pozorovatelské mise, humanitární asistence či likvidace zásob chemických zbraní. Rusko a Čína argumentují, že uplatnění

reprezentované především Ruskem a na ruskou stranu se stavící Čínou, zvláštního představitele pro Sýrii, K. Annana a Ligou arabských států v Ženevě 30. června 2012. Představitelé syrské vlády a opozice nebyli na jednání přizváni.

sankcí proti syrskému režimu by nebylo efektivní a situaci by nevyřešily a nadále prosazují diplomatické prostředky.

3.4.4 Přiměřené prostředky

Návrh rezoluce z října 2011 vyzývá syrskou vládu k „*primární odpovědnosti za své obyvatelstvo*“ (United Nations 2011f: 1) a vyjadřuje svůj záměr použít prostředky pod Článkem 41 Charty OSN, což znamenalo uvalení sankcí na syrský režim, avšak bez možnosti použít ozbrojenou sílu proti režimu. V únoru 2012 se RB sešla, aby hlasovala o rezoluci původně pocházející od LAS. V tomto momentě bylo jasné, že k prvotně slibovaným reformám v zemi rozhodně nedojde, a tudíž bylo nutné zastavit pokračující masakr v Sýrii. Rezoluce obsahovala návrh politického přechodu v zemi směrem k pluralitnímu systému, což bylo hlavním prvkem rozdělovací RB. Šestibodový plán K. Annana ukotvený v rezoluci z července 2012 vyzývající představitele syrské vlády a opozice k zahájení politického dialogu, měl největší šanci na schválení jako výsledek konsenzu z ženevské konference. Avšak rezoluce jako taková zaváděla opatření pod Článkem 41 Charty, pokud se syrské ozbrojené síly nestáhnou a neustanou v bombardování měst. Dvě veta stálých členů RB vynesena nad rezolucí znemožnila, že k dialogu mezi dvěma zneprátelenými stranami dojde. Rezoluce schválená v září 2013 byla sice jednoznačným posunem, avšak likvidace chemických zbraní nemohla zastavit masové porušování lidských práv v Sýrii. A nakonec rezoluce z května 2014, která hodlala postoupit případ Sýrie ICC, aby začal s vyšetřováním válečných zločinů a zločinů proti lidskosti, aniž by cílil na opozici či vládu, nebyla schválena.

Již v případě Libye se diskutovalo, zda letecké bombardování vojenských cílů jednotkami NATO bylo vhodné a nemělo za následek mnohem větší počet obětí, než kdyby bylo od operace opuštěno. Gareth Evans je jedním z těch, kteří považují možnost vojenské intervence v Sýrii jako neefektivní prostředek sloužící ke zmírnění krize, který by jednoznačně způsobil mnohem větší ztráty na životech. Přesto argumentuje, že „*kdyby byly uplatněny prostředky, které byly zpočátku aplikovány v Libyi, tj. sankce, zbrojní embargo a soudní stíhání Mezinárodním trestním soudem, Assad by měl rozhodně důvod dát si pauzu.*“ (Evans 2014: 19) RB OSN nebyla schopná shodnout se na prosazení prostředků, které by zamezily zákrokům syrské armády a odpůrců režimu

proti civilistům s výjimkou Rezoluce 2118, která zavazuje režim B. Assada k eliminaci zásob chemických zbraní.

3.4.5 Rozumné vyhlídky na úspěch

Na případu Sýrie je zajímavé, že vláda zůstala po celou dobu jednotná a stále se může opírat o značnou podporu Syřanů. Podle aktivistů a místních organizací poukazují, že podstatná část syrského obyvatelstva byla znepokojena silící angažovaností teroristických skupin napojených na teroristickou organizaci Al Qaida, jež se takzvaně chopila sunnitského povstání. Z tohoto důvodu se část obyvatelstva přiklonila na Assadovu stranu (The World Tribune 2013). Assadova pozice se dokonce v posledních měsících ještě více upevnila vzhledem k prezidentským volbám uspořádaným na začátku června 2014, ve kterých B. Assad zvítězil s 88,7 %, a také vzhledem k úspěchu syrské armády vytlačit rebely z nově získaných pozic. (Sly 2014) Tuto skutečnost je možné dát do kontrastu se situací v Libyi, kde jednak vládní představitelé opouštěli režim M. Kaddáfího a jednak představitelé armády se připojovali k opozičním silám. Opozice v Libyi byla na samém počátku především sjednocená a zejména se jí dostalo podpory od mezinárodního společenství a regionálních organizací. Dalším faktorem, jenž nepříznivě ovlivňuje postavení opozice je zapletení teroristických skupin, např. Jabhat al-Nusra, ISIS, do bojů, což v důsledku snižuje rozumné vyhlídky na úspěch vedení vojenské intervence. Seběmenší úspěch těchto teroristických skupin by byl nepřijatelný jak pro západní země, tak Rusko a Čínu ve vztahu k bezpečnostní situaci v regionu. Rusko proto často v RB argumentovalo, že rezoluce jsou zaujaté proti vládě Sýrie, a neadekvátně odrážejí stav v Sýrii. Ve vztahu k sankcím V. Čurkin odsoudil západní státy v RB, které se místo „*prosazování dialogu mezi stranami v Sýrii a zamezení další militarizace syrské krize raději snaží o rozdmýchání plamenů extremismu ...*“ (Čurkin citován in Security Council 2012b: 9) Rusko společně se svým čínským partnerem věří v obnovení stability v zemi, a tudíž považují vojenskou intervenci, ale i prostředky uplatnitelné pod článkem 41 Charty OSN, za neefektivní směřující ke zhoršení situace.

3.4.6 Oprávněná autorita

RB OSN se od počátku vypuknutí krize v Sýrii v zásadě nebyla schopná shodnout na jednotném postupu vůči probíhajícím masakrům jak ze strany vlády, tak opozice. Jediným světlym bodem byl Annanův šestibodový plán a tzv. komuniké vypracované na konferenci v Ženevě, jež byly výsledkem konsenzu hlavních mocností, nicméně jejich implementace nebyla úspěšná. Tato bezvýchodná situace v RB nebyla doposud prolomena. Čína a Rusko, dva stálí členové Rady bezpečnosti, vetovali všechny rezoluce politického charakteru. Návrhy na postupný politický přechod v Sýrii, uvalení sankcí a či snaha vyšetřit, zda došlo k masovému porušení lidských práv a zločinů proti lidskosti Mezinárodním trestním soudem byly odmítnuty jako nepřiměřené vzhledem k situaci v Sýrii. V tomto momentě není možné provést legitimní vojenskou intervenci, který by omezila represivní aktivity jednotlivých aktérů vůči civilistům v Sýrii, z důvodu naprosto nekoherentního postoje stálých členů RB OSN ohledně řešení situace v Sýrii. RB OSN nebyla schopná jednat včasné a rozhodně. Na hojnost bezvýchodných situací v RB upozorňovala zpráva ICISS, jež hledala východisko z patové situace snahou najít alternativní oprávněnou autoritu. Tato možnost byla mezinárodním společenstvím odmítnuta jako nepřípustná.

4 Postoj Číny k humanitárním intervencím

Čína od svého působení v RB OSN od 70. let do roku 2008 dohromady uplatnila pět vet²⁷, přičemž ani jedno se netýkalo humanitární intervence. Od začátku krize v Sýrii, Čína společně s Ruskem vetovaly všechny čtyři rezoluce, jež měly za cíl zabránit hromadným masakrům civilního obyvatelstva v Sýrii. Přestože Čína v RB vždy poukazovala na nutnost respektovat suverenitu a nezasahovat do interních záležitostí ostatních států, zdržení se hlasování o rezolucích vztahujících se k humanitárním intervencím se stalo vyjádření nesouhlasu Číny s rezolucí raději než její úplné odmítnutí prostřednictvím práva veta. Sýrie se vyjímá jako jedinečný případ, kdy uplatnění práva veta v RB OSN představuje změnu způsobu hlasování Číny. Následující kapitola bude stručně komparovat čínský postoj v humanitárních intervencích ve vztahu k principu nevměšování se do vnitřních záležitostí, použití prostředků pod kapitolou VII Charty OSN, zejména uvalení sankcí a autorizace vojenské síly pod článkem 42 Charty. Cílem je poukázat na skutečnost, že rezoluce vztahující se ke krizi v Sýrii vetované Čínou, obsahovaly body, ke kterým Čína v předchozích humanitárních krizích zastávala umírněnější stanoviska. Následně budou diskutovány faktory, které by mohly být důvodem neobvyklého použití veta Čínou.

4.1 Čína a její postoj k Sýrii v RB OSN

Čínská rétorika v Radě bezpečnosti OSN od začátku 90. let až po nedávnou humanitární krizi v Libyi poukazuje na podobnost postojů, které Čína zaujímá. Rozhodnutí Číny vyjádřit podporu či zdržet se hlasování o rezoluci doposud ovlivňovalo, jaké prostředky RB OSN zamýšlí použít k vyřešení krize či konfliktu. Čína vetovala již čtyři rezoluce týkající se Sýrie, přičemž odmítla body rezoluce, které v jiných případech přijala či se zdržela hlasování.

První veto Čína uplatnila při hlasování o návrhu rezoluce S/2011/612 (říjen 2011), která vyjádřila záměr použít opatření pod článkem 41 kapitoly VII Charty OSN. Li Baodong argumentoval, že „*pouhé uvalení sankcí či dokonce vyhrožování uvalení sankcí, neusnadní situaci v Sýrii. Proto Čína hlasovala proti.*“ (Baodong citován in

²⁷ 1972 – Bangladesh, 1997 – Central America, 1999 – the situation in FYROM, 2007 – Myanmar, 2008 – Zimbabwe. (Security Council Veto List 2014)

Security Council 2011: 5, S/PV.6627) V podobném duchu se Čína vyjádřila k návrhům rezolucí S/2012/77 (únor 2012) a S/2012/538 (červenec 2012), kdy rezoluce vetovala z obavy, že by tlak na syrskou vládu situaci ještě více zhoršil. (S/PV.6711 2012: 9–10, S/PV.6810 2012: 13–14) Čína nikdy v minulosti nepoužila veto, pokud se jednalo o uvalení sankcí při humanitárních krizích, ačkoli byla spíše jejich kritikem. Příkladem může být jednomyslně schválená Rezoluce 841 (1993) o Haiti, která uvalila palivové a zbrojní embargo na haitskou vládu. Čína hlasovala pro rezoluci a čínský diplomat dokonce naznačil, že jednání Rady bylo správné vzhledem ke stejnému požadavku Organizace amerických států. (Davis 2011: 233–234) Zajímavé na tomto případě také je, že pár měsíců před svým prvním vetem (ve vztahu k řešení humanitární krize), schválila Rezoluce 1970 (Libye) a 1975 (Pobřeží slonoviny), které uvalily sankce proti režimu.

Současný stav v RB naznačuje, že autorizace „všech nezbytných prostředků“ není možný jako v případě Libye. Čína a především Rusko dalo již prvním vetem najevo, že postup proti vládě B. Assada a zamezení brutálních zásahů vlády proti civilistům, nebude snadný, jelikož se Čína společně s Ruskem stavěli proti jakékoliv intervenci. Li Baodong po zamítnutí rezoluce v červenci 2012 prohlásil, že *„budoucnost a osud Sýrie bude nezávisle rozhodnut syrským lidem, raději než vnucen vnější silou.“* (Baodong citován in S/PV.6810 2012: 13) Tímto výrokem potvrdil jednak, že Čína trvá na principu nevměšování se do vnitřních záležitostí²⁸, a že se rozhodně nechystá podpořit opatření pod kapitolou VII, a zejména článkem 42. Čína v minulosti hlasovala pro Rezoluci 794 (1992) o Somálsku, která dávala svolení k „použití všech nezbytných prostředků“ k zajištění bezpečného prostředí pro humanitární pomoc. Svoje hlasování nicméně okamžitě zdůvodnila tím, že se jednalo o mimořádnou situaci. Stejně tak podpořila rezoluci mířenou na situaci v Pobřeží slonoviny (S/RES/1975 (2011)) s cílem použít všechny nezbytné prostředky k ochraně civilistů. Zde byla významným faktorem i podpora rezoluce Hospodářským společenstvím západoevropských států (ECOWAS – Economic Community of West African States). Čína se zdržela hlasování o rezolucích týkajících se např. Rwandy (S/RES/929(1994)), Bosny a Hercegoviny (S/RES/770 (1992)), S/RES/776 (1992) a nejnovějším případem byla abstinence rezoluce týkající se

²⁸ Krize v Dárfúru představuje mezník v postoji Číny k principu nevměšování se do vnitřních záležitostí. J.E. Davis poukazuje, že případ Dárfúru *„dokazuje ochotu Pekingu zaujmout méně ideologický a více pragmatický přístup k vyřešení humanitární krize.“* (Davis 2011: 265), ale také zmírnění postoje k principu nevměšování se do vnitřních záležitostí.

Libye (S/RES/1973 (2011)). Čína svoje rozhodnutí zdržet se hlasování o Rezoluci 1973 odůvodnila tím, že rezoluce dává oprávnění uplatnit sílu, což je v rozporu s její zásadou nevměšování se do vnitřních záležitostí. Mimo jiné uvedla, že použití síly přispěje ke zhoršení situace už tak velmi špatné situace, a že uvalení bezletové zóny by mohlo zapříčinit ještě více vojenských akcí a prodloužení konfliktu (Bellamy, Williams 2011: 843). Stejně jako v případě Rezoluce 794 vztahující se k situaci v Somálsku, zdržení se hlasování o Rezoluci 1973 a neuplatnění možnosti použít veto muselo být ihned vysvětleno, aby se čínský souhlas s vojenskou akcí nestal precedents v dalších případech. Čínští představitelé odkazovali na fakt, že se pouze zdrželi hlasování, protože libyjská situace se odehrává za zvláštních podmínek a je ovlivněna zvláštními okolnostmi, ke kterým je nutné přihlídnout. (Garwood-Gowers 2012: 15)

Dalším prvkem, který ovlivňoval jednání Číny v RB, jsou regionální organizace. Regionální organizace hrály roli při řešení konfliktu např. v Súdánu, Pobřeží slonoviny a Libyi. Na význam regionálních organizací reagují i Bellamy a Williams. Význam těchto aktérů spočívá v tom, že jejich postoj buď shodu v RB OSN usnadní, anebo naopak vůbec nedojde k dosažení konsenzu (Bellamy, Williams 2011: 847). Sýrie spadá do druhé kategorie, protože snaha Ligy arabských států vyřešit krizi v Sýrii je značná. Nicméně snahy regionálních organizací nemají na změnu stanoviska Číny v současné krizi v Sýrii takový vliv, jako měly v případě Libye. Přestože Čína „podporuje snahy Ligy arabských států vyřešit krizi v Sýrii“ (Baodong citován in S/PV.6711), Čína vetovala plán na mírové vyřešení situace, který navrhla LAS.

4.2 Faktory ovlivňující uplatnění veta Čínou v otázce Sýrie

Podle Yun Sun, výzkumníka institutu Brookings Institution, měla „čínská zkušenost v Libyi v roce 2011 přímý dopad na její jednání týkající se Sýrie.“ (Sun 2012) Vliv libyjského případu na rozhodování Číny lze sledovat hned v několika ohledech. Zaprvé, Čína se staví kriticky k podpoře demokratických opozic. Zpočátku bylo zřejmé, že Čína váhala uznat Národní přechodnou radu Libye (NTC), kterou nakonec ve vlastním zájmu uznala. Nicméně čínská rezervovanost k opozičním vládám, předznamenává také nutnost vynaložit větší úsilí pro vybudování důvěry. Čína se proto nechce stavit ani na jednu stranu v konfliktu v Sýrii, což může být ponaučením z Libye. Neutralitu dokazuje

tím, že vyjednává jak se syrskou vládou, tak opozicí a snaží se vyvíjet nátlak na syrskou vládu, aby se odhodlala k politické změně. (Reuters 2014)

Zadruhé, Čína podle informací z médií v důsledku konfliktu v Libyi ztratila více než 20 miliard dolarů. Navíc Čína udržovala dobré obchodní vztahy s režimem M. Kaddáfího, zatímco její opožděné uznání NTC by mohlo v důsledku poškodit obchodní vztahy s novým režimem, což by pro Čínu znamenalo ohrožení dodávek ropy z Libye. Alarmující bylo především vyjádření libyjské ropné společnosti AGOCO, že *„nemají problém se západními zeměmi, ale mohli by mít problém s Čínou a Ruskem.“* (Sun 2012) Ekonomické ztráty Číny v důsledku konfliktu bylo logické předpokládat. J. Fortin naopak poukazuje, že čínské obchody v Libyi s ropnými společnostmi mají šanci uspět nehledě na to, jakou stranu v konfliktu podpořili (Fortin 2013).

Zatřetí, za abstenci Číny při hlasování o Rezoluci 1973 byla Čína kritizována za to, že dělá ústupky Západu a odklání se od principu „noninterference“. Na druhou stranu byla Západem označena za „nezodpovědného“ aktéra, který se nezúčastnil akce proti Kaddáfímu. (Xuetong 2012) Tento argument považují za nerelevantní. Vzhledem k čínské inklinaci k principu nevměšování se do vnitřních záležitostí a zejména k její neochotě podílet se na vojenských intervencích, bylo nemožné předpokládat, že by se Čína angažovala. Čína čelila kritice ze všech stran, což mohlo zapříčinit, že Čína zaujala více nekompromisní stanovisko vůči situaci v Sýrii, aby dokázala, že její role, jakožto stálého člena RB OSN, je důležitá při řešení konfliktů.

Začtvrté, Čína ve vztahu k situaci v Libyi poukázala, že je ochotná dát souhlas k vojenské intervenci v zemi, kde stát uplatňuje násilí na svém obyvatelstvu, ale intervence vedená západními zeměmi se ukázala být motivovaná změnou režimu. Qu Xing argumentuje, že *„čínské veto vzešlo z námitek Pekingu na údajné porušení základních principů Charty OSN“* a obav, že *„rezoluce by vedla k bombardování dalšího arabského státu.“* (Xing citován in Swaine 2012: 7)

Závěr

Bakalářská práce analyzovala postoj Číny vůči užití koncepce R2P v rámci krize v Libyi a v Sýrii, které vypukly v únoru, respektive v dubnu 2011. Přestože syrský i libyjský případ vykazovaly řadu společných znaků, reakce Číny na půdě RB se lišila. To v konečném důsledku vedlo k tomu, že v syrském případě nebyl koncept R2P, z důvodu uplatnění čínského a ruského veta, implementován. V práci byla ověřována následující hypotéza: *„Koncept R2P není schopný předejít či zabránit masovému porušování lidských práv ve všech případech masového porušování lidských práv v důsledku rozdílných zájmů stálých členů RB OSN.“* A zodpovězeny dvě výzkumné otázky. Proč nebyl na krizi v Sýrii aplikován koncept R2P, i přestože zřetelně došlo k masovému porušení lidských práv? Proč Čína doposud uplatňovala právo veta na rezoluce týkající se Sýrie s cílem zabránit masovému porušování lidských práv a vyřešit krizi v Sýrii?

V práci bylo dokázáno, že hlavním důvodem, proč v Sýrii dosud nebyla aplikována odpovědnost za ochranu, spočívá v tom, že nebyla naplněna všechna kritéria, jež umožňují provedení vojenské intervence. Oproti tomu aplikace R2P na případ Libye lze považovat za učebnicový příklad. Mezinárodní společenství dokázalo jednat včasné a rozhodně na bezprostřední hrozbu uplatnění brutálního násilí proti civilnímu obyvatelstvu.

V případě Sýrie bylo mezinárodní společenství názorově od počátku rozdělené. Celková reakce RB OSN nebyla tak okamžitá, jako v případě Libye, což dokazuje několikaměsíční vyjednávání v RB od vypuknutí krize v Sýrii, před předložením rezoluce k hlasování. I přes několikaměsíční debaty, nenašla RB konsenzus a rezoluce uvalující sankce na režim B. Assada byla vetována. Návrhy rezolucí, které následovaly po říjnovém vetu, byly opět odmítnuty Čínou a Ruskem. Oba členové RB zdůvodnili svoje stanoviska v několika ohledech. Zaprvé, primárním cílem západních zemí je sesazení B. Assada a změna režimu, čímž nebylo naplněno kritérium spravedlivého úmyslu. Rezoluce navržené Západem sice byly ustavené pod kapitolou VII Charty, ale neuváděly možnost „použít všechny nezbytné prostředky“, což by znamenalo oprávnění k vojenské intervenci, a tedy možnost svržení režimu B. Assada. Zadruhé, Rusko a Čína uváděli jako důvod veta zaujatost rezoluce proti syrskému režimu, zatímco rezoluce

podle jejich názoru neadekvátně mířily na syrskou opozici, čímž znemožnili naplnění kritéria přiměřených prostředků.

Jak již bylo zmíněno, způsob hlasování Číny ohledně rezolucí v Sýrii a její uplatnění veta na všechny rezoluce obsahující politický podtext, byl jedinečný. Čína v minulosti právo veta při řešení humanitárních krizí neuplatňovala a Sýrie tak činí první případ vetování rezoluce Čínou v souvislosti s humanitární krizí. Z toho vyplývá, že Čína musela být při svém rozhodování ovlivněna vedlejšími faktory, které vedly k jejímu výslednému rozhodnutí v RB OSN. Práce diskutovala faktory, které vycházejí především z dopadů libyjské intervence, která se nabízí jako vhodné vysvětlení pro změnu tendencí hlasování Číny v RB OSN. Čína podle některých analytiků mezinárodních vztahů, např. Yun Sun, v důsledku umožnění schválení Rezoluce 1973, tím, že ji nevetovala, utrpěla značné ztráty. Jednak se může jednat o poškození ekonomických vztahů v Libyi. Historické vztahy mezi Čínou a Libyí M. Kádáfího historicky determinovaly nechuť Číny podpořit opoziční vládu. Ačkoli Čína nakonec uznala NTC, váhavý průběh Číny uznat opozici v Libyi, by mohl poškodit ekonomické zájmy Číny, především ve vztahu k dodávkám ropy. Čína se tak v důsledku libyjské zkušenosti snaží v Sýrii zaujmout neutrální pozici, a v případě vítězství jedné či druhé strany se bude odvíjet i podpora Číny pro danou stranu. Ačkoli Čína vetovala již čtyři rezoluce, neustále usiluje o konstruktivní dialog mezi syrskou vládou a syrskou opozicí. Na základě uvedených faktů byla potvrzena pracovní hypotéza o vlivu rozdílných zájmů členů RB na implementaci R2P.

Dostupné zdroje a literatura k danému tématu nejsou z mého pohledu dostatečně rozpracované, což je mimo jiné i důsledkem toho, že koncept R2P je poměrně novým konceptem na poli mezinárodních vztahů a v rámci mezinárodního práva. Nicméně analýza postojů Číny vzhledem k nadále probíhajícímu konfliktu v Sýrii může být přínosná z důvodu rostoucí role Číny v mezinárodních vztazích.

5 Literatura

Aktuálně.cz. 2011. NATO zase pomohlo rebelům, útok libyjské armády zastaven. (10.4.2011) Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nato-zas-pomohlo-rebelum-utok-libyjske-armady-zastaven/r~i:article:696739/>

Annan, Kofi. 1999. Zahájení všeobecné rozpravy 54. Valného shromáždění OSN. Informační centrum OSN v Praze. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=615> (online) (staženo 28.2.2014)

Annan, Kofi. 2000. Millenium Report. Rwanda Genocide and United Nations. Dostupné z: <http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/about/bgresponsibility.shtml>

Annan, Kofi. 2012. „Peace Plan for Syria. Council on Foreign Relations“ (online) Dostupné z: <http://www.cfr.org/syria/annans-peace-plan-syria/p28380>

Alkarama. 2011. Syria: Human Rights Council passes resolution on Syria as death toll rises. Dostupné z: <http://en.alkarama.org/syria/36-communicu/726-syria-human-rights-council-passes-resolution-on-syria-as-death-toll-rises>

Amnesty International. 2011. Syria: Humanitarian access urged in Homs. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/news/syria-humanitarian-access-urged-homs-2012-02-24>

Arab League Council. 2012. Monitoring of developments in the situation in Syria. Elements of the Arab plan to resolve the Syrian crisis. (22.1.2012) Dostupné z: http://www.lcil.cam.ac.uk/sites/default/files/LCIL/documents/arabspring/syria/Syria_60_AL_Council_Resolution_7444.pdf

Ban Ki-moon. 2009. Implementing the responsibility to protect. Dostupné z: <http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php/edward-luck/2105-secretary-general-ban-kimoon-report-implementing-the-responsibility-to-protect>

Baodong, Li. 2011a. Explanation of Vote by Ambassador Li Baodong after Adoption of Security Council Resolution on Libya. (2011/03/17) Permanent Missions of the People's Republic of China to the UN. Dostupné z: <http://www.china-un.org/eng/zt/sccn201103/t807544.htm>

Baodong, Li. 2011b. Ambassador Li Baodong Chairs Security Council Meeting on Libya. Permanent Missions of the People's Republic of China to the UN. (2011/03/25) Dostupné z: <http://www.china-un.org/eng/hyyfy/t809816.htm>

Baodong, Li. 2011c. Statement by Ambassador Li Baodong at Security Council Open Debate on Protection of Civilians in Armed Conflict. Permanent Missions of the People's Republic of China to the UN. (2011/11/09) Dostupné z: http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/civilians_ac/t875762.htm

Batty, David, Jack Shenker. Syria suspended from Arab League. The Guardian. (12.11.2011)
Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2011/nov/12/syria-suspended-arab-league>

BBC. 2011. „Libya non-fly zone a UN decision, says Hillary Clinton“, 9.3.2012 (online)
Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12683952> (15.4.2014)

Bellamy, J. Alex, Paul D., Williams. 2012. The New Politics of Protection? Côte d'Ivoire, Libya and Responsibility to Protect. International Affairs 87 (4). The Royal Institute of International Affairs. Blackwell Publishing Ltd

Blair, Tony. 1999. Blair's statement: The fight for peace. BBC. Dostupné z:
http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/303648.stm

Bílková, Veronika. 2003. Recenze – The Responsibility to Protect – Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty. Mezinárodní vztahy.

Bílková, Veronika. 2010. „Odpovědnost za ochranu (R2P): Nová naděje nebo staré pokrytectví?“ Praha: Karlova univerzita.

Bílková, Veronika. 2011. „Odpovědnost za ochranu trochu jinak“ Mezinárodní politika, (7) 11. Praha: Ústav mezinárodních vztahů.

Beaumont, Peter. „The key Libyans who have defected – and those who still support Kaddafi“ The Guardian, 31.3.2011 (online) Dostupné z:
<http://www.theguardian.com/world/2011/mar/31/libya-gaddafi-defectors-supporters> (15.4.2014)

Breslin, Shaun, Sonya, Sceats. 2012. China and the International Human Rights System. Chatham House. Dostupné z:
http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/International%20Law/r1012_sceatsbreslin.pdf

Carrell, Severin, Chris McGreal. 2011. „Lockerbie prosecutors target Libyan defector Moussa Koussa“ The Guardian, 31.3.2011 (online) Dostupné z:
<http://www.theguardian.com/world/2011/mar/31/lockerbie-bombing-prosecutors-moussa-koussa> (15.4.2014)

Charbonneau, Luis, Patrick Worsnip. 2011. UK, France offer U.N. resolution condemning Syria. Reuters. (8.6.2011) Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2011/06/08/us-syria-un-idUSTRE7574AF20110608>

CNN. 2011a. US recognizes Libyan rebels' authority. (16.6.2011) Dostupné z:
<http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/07/15/libya.us.recognition/>

CNN. 2011b. „Rebel leaders call for an immediate action on non-fly zone“ 10.3.2011 (online) Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/03/09/libya.civil.war/> (15.4.2014)

CNN. 2012. „Russia suspends new arms shipment to Syria“ 9.7.2012 (online) Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2012/07/09/world/meast/syria-unrest/> (15.4.2014)

Cohen, Jerome Alan. 1973. *University of Pennsylvania Law Review*, Vol. 121, No. 3 pp. 471-505. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3311300>

Český rozhlas. 2011. Kaddáfi drtí s pomocí libyjské armády opoziční ozbrojené síly. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/afrika/_zprava/kaddafi-drti-s-pomoci-libyjske-armady-opozicni-ozbrojene-sily--863708

Davis, Jonathan E. 2011. „From Ideology to Pragmatism: China’s Position on humanitarian Intervention in the Post-Cold War Era“ *Vanderbilt Journal of Transitional Law* 44 (2): 217–273

De Waal, Alex. 2007. *Darfur and The Failure of Responsibility to Protect*. International Affairs 83 (6). Blackwell Publishing Ltd/The Royal Institute of International Affairs.

Deng, Francis, Edward Luck. 2012. „Statement of the Special Advisers of the Secretary-General on the Prevention of Genocide and on the Responsibility to Protect on the situation in Syria“ Office of the Special Advisor on the Prevention of Genocide. 14.6..2012 (online) Dostupné z: <http://www.un.org/en/preventgenocide/adviser/pdf/14%20June%20Statement%20-%20English.pdf> (15.5.2014)

Deng, Francis, Edward Luck. 2011. „Special Advisers of the United Nations Secretary-General on the Prevention of Genocide, Francis Deng, and on the Responsibility to Protect, Edward Luck, on the situation in Syria“ Office of the Special Advisor on the Prevention of Genocide, 21.7.2011 (online) Dostupné z: <http://www.un.org/en/preventgenocide/adviser/pdf/OSAPG%20statement%20Syria%2022%20July%202011%20FINAL.pdf> (15.5.2014)

Evans, Gareth. 2001. *Responsibility to protect*. International Commission on Intervention and State Sovereignty. International Development Research Centre. Ottawa. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>

Evans, Gareth. 2002: *Zodpovědnost chránit*. NATO Review 2002 Dostupné z: <http://www.nato.int/docu/review/2002/issue4/czech/analysis.html>

Evans, Gareth. 2014. „The Consequence of Non-Intervention in Syria: Does the Responsibility to Protect Have a Future?“ Pp. 18–25 in: Robert W. Murray, Alasdair McKay (Eds.) *Into the Eleventh Hour: R2P, Syria and Humanitarianism in Crisis*. Bristol: E-International Relations

Fortin, Jacey. 2013. „Whatever happened to Libyan oil? For Western oil giants, the crude is sweet but China and Russia might get the digger taste. *International Business Times*, 24.5.2013(online) Dostupné z: <http://www.ibtimes.com/whatever-happened-libyan-oil-western-oil-giants-crude-sweet-china-russia-may-get-biggest-taste> (15.5.2014)

Garwood-Gowers, Andrew. 2012. China and the "Responsibility to Protect": the implications of the Libyan intervention. *Asian Journal of International Law*, 2(2), pp. 375-393.

General Assembly. 2011. „After much wrangling, general assembly seats national transitional council of Libya as country’s representative for sixty-sixth session“ 16.9.2011 (online) Dostupné z: <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/ga11137.doc.htm> (15.4.2014)

Gu Yan, "On human rights in international relationships," *International Strategic Studies* (China Institute for International Strategic Studies), No. 3 (September 1991),

Guijin, Liu. 2008. China’s Special Representative on Darfur Holds a Briefing in Beijing. Permanent Mission of the People’s Republic of China to the UN. 7 March 2008. Dostupné z: <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/regionalhotspots/africa/darfur/t468259.htm>

Global Center for Responsibility to Protect (2009) ‘Implementing the Responsibility to Protect,’ Dostupné z: http://www.globalr2p.org/media/files/gcr2p_-general-assembly-debate-assessment.pdf

Havel, Václav, Desmond Tutu. 2011. *Responsibility to protect*. Oxford Press.

Holzgrefe, J.L. 2003. *Humanitarian Intervention Debate*. In: *Humanitarian Intervention: Ethic, Legal, and Political Dilemmas*. J.L.Holzgrefe, Robert O. Keohane. Cambridge University Press. Cambridge.

Human Rights Watch. 2013. *Syrian: Execution, Hostage Taken by Rebels*. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2013/10/10/syria-executions-hostage-taking-rebels>

Charta OSN. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/?i=172>

Chivers, C.J., Eric, Schmitt. 2011. *In Strikes on Libya by NATO, an Unspoken Civilian Toll*. *The New York Times*. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2011/12/18/world/africa/scores-of-unintended-casualties-in-nato-war-in-libya.html?pagewanted=all&_r=0

China Daily. 2005. *China Daily (2005) ‘Hu calls for a harmonious world at summit,’* available at:

<http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2005-09/16/content_478349.htm>.

China Position Paper. 2008. *Position Paper of the People's Republic of China at the 63rd Session of the United Nations General Assembly*. La Embajada de la República Popular de China en la República de Chile. Dostupné z: <http://cl.china-embassy.org/esp/xw/t513222.htm>

ICISS, *The Responsibility to Protect: Research, Bibliography, Background: Supplementary Volume to the Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty* (International Development Research Centre, 2001). Dostupné z: <http://www.bits.de/NRANEU/docs/ICISS1201supplement.pdf>

ICRtoP – International Coalition for the Responsibility to Protect. 2014. *Protection of Civilians: Security Council Open Debates Reference RtoP*. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/index.php/about-rtop/related-themes/2414--rtop-and-protection-of-civilians-debates->

ICRtoP. 2014. *Crisis in Libya*. International Coalition for Responsibility to Protect. Dostupné z: <http://www.responsibilitytoprotect.org/index.php/crises/crisis-in-libya>

Königová, Lucie. 2001. Teorie státní suverenity a praxe intervence. Mezinárodní vztahy. ročník 36 3/2001.

Königs , Tomas, Junko Nozawa and Erica Teeuwen. 2013. Utrecht Journal of International and European Law. Responsibility to Protect: Implementing a Global Norm towards

Peace and Security. Dostupné z: <http://www.utrechtjournal.org/article/download/ujiel.br/44>

Lucinescu, Alexandru. 2012. Revisiting the Deadlock in the UN Security Council over NATO`s Intervention in Kosovo- in Fatih Iyiyol, Oguz Uras (eds.) Proceedings of the 1st International Balkan Congress, Istanbul, SSUPublications, 2012, p. 84-109. Dostupné z: https://www.academia.edu/4163265/Revisiting_the_Deadlock_in_the_UN_Security_Council_over_NATO_Intervention_in_Kosovo

MacFarquhar, Neil, Anthony Shadid. 2012. „Russia and China Block U.N. Action on Crisis in Syria“ The New York Times, 4.2.2012 (online) Dostupné z: http://www.nytimes.com/2012/02/05/world/middleeast/syria-homs-death-toll-said-to-rise.html?pagewanted=all&_r=0 (15.4.2014)

Marsch, Katherine. 2011. Syrian regime launches crackdown by shooting 15 activists death. The Guardian. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2011/mar/24/syria-crackdown-shooting>

Min, Wang. 2012. Statement by Ambassador Wang Min at the Security Council Open Debate on Cooperation between the United Nations and Regional and Subregional Organizations in Maintaining International Peace and Security. Permanent Missions of the People`s Republic of China to the UN. Dostupné z: <http://www.china-un.org/eng/gdxw/t1073079.htm>

Meo, Nick. 2012. „Geneva meeting agrees 'transition plan' to Syria unity government“ The Telegraph, 30.6.2012 (online) Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/9367330/Geneva-meeting-agrees-transition-plan-to-Syria-unity-government.html> (15.4.2014)

Nathan, Andrew J. 1994. Human Rights in Chinese Foreign Policy. The China Quarterly, No. 139, pp. 622-643

Nebehay, Stephanie. 2011. Libya attacks may be crimes against humanity: U.N. Reuters. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2011/02/22/us-libya-protests-rights-idUSTRE71L4Z020110222>

NPR. 2012. Defected Soldiers Formed Free Syrian Army. Dostupné z: <http://www.npr.org/2012/07/20/157087563/an-update-on-the-syrian-free-army>

O`Connell, Marry Ellen. 2011. „How to Lose a Revolution“ Pp. 15–16 in: Alex Stark (ed.) The Responsibility to Protect: challenges and opportunities in light of the Libyan intervention. Bristol: E-International Relations (online) Dostupné z: <http://www.e-ir.info/wp-content/uploads/R2P.pdf> (15.4.2014)

Office of the Special Adviser on the Prevention of Genocide. 2014. Statements. Dostupné z: <http://www.un.org/en/preventgenocide/adviser/statements.shtml> (15.5.2014)

OHCHR. 2014. Statements. Office of High Commissioner on Human Rights Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/NewYork/Pages/Statements.aspx> (15.5.2014)

Pan, Zhongqi. 2010. Managing the conceptual gap on sovereignty in China–EU relations. School of International relations and Public Affairs, Fudan. Springer. Dostupné z: <http://www.cewp.fudan.edu.cn/attachments/article/68/Pan%20Zhongqi,%20Managing%20the%20Conceptual%20Gap%20on%20Sovereignty%20in%20China%20EU%20Relations.pdf>

Pattison, James (2010). Humanitarian Intervention and the Responsibility to Protect - Who Should Intervene? New York: Oxford University Press.

Permanent Missions of the People's Republic of China to the UN. 2014. Protection of Civilians in Armed Conflict. Dostupné z: http://www.china-un.org/eng/chinaandun/securitycouncil/thematicissues/civilians_ac/

Petříčková, Iva. 2011. Mezinárodní politika (6) 11. Ústav mezinárodních vztahů Praha.

Position Paper of the People's Republic of China on the United Nations Reform. Permanent Mission of the People's Republic of China to the UN. June 7 2005. Dostupné z: <http://www.china-un.org/eng/chinaandun/zzhgg/t199101.htm>

Reuters. 2014. „Syrian opposition leader to visit China“ 14.4.2014 (online) Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2014/04/14/us-syria-crisis-china-idUSBREA3D0EP20140414> (15.5.2014)

Security Council. 2011a. Security Council 6524th Meeting. United Nations. (27.4.2011) Dostupné z: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Syria%20S%20PV%206524.pdf>

Security Council. 2011b. Security Council 6627th Meeting. United Nations. (4.10.2011) Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6627

Security Council Report. 2013. Chronology of Events. Dostupné z: <http://www.securitycouncilreport.org/chronology/libya.php?page=7>

Security Council Report. 2011b. Syria. No. 2 (26.5.2011) Dostupné z: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Update%20Report%2026%20May%202011%20Syria.pdf>

Security Council. 2012a. „Security Council 6711th Meeting. United Nations“ 4.2.2012 (online) Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6711 (15.4.2014)

Security Council Report. 2011a. Resolution adopted by the Human Rights Council. S-16/1. The current human rights situation in the Syrian Arab Republic in the context of recent events. Dostupné z: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Syria%20AHRC%20RES%20S-16%201.pdf>

Security Council. „2014. Security Council unanimously adopts resolution 2139“ (2013) to ease aid, delivery to Syrians, provide relief from ‘chilling darkness’. 22.2.2014 (online) Dostupné z: <http://www.un.org/News/Press/docs/2014/sc11292.doc.htm> (15.5.2014)

Security Council. 2013. „Security council requires scheduled destruction of syria’s chemical weapons, unanimously adopting resolution 2118 (2013)“ United Nations, 27.9.2013 (online) Dostupné z: <http://www.un.org/News/Press/docs/2013/sc11135.doc.htm> (15.4.2014)

Security Council. 2012b. „Security Council 6810th Meeting“ United Nations, 19.7.2012 (online) Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/PV.6810 (15.4.2014)

Security Council Veto List. 2012. „Research Guides and Resources“ Dag Hammarskjöld Library, May 2014 (online). Dostupné z: http://www.un.org/depts/dhl/resguide/scact_veto_en.shtml (15.5.2014)

Sly, Liz. 2014. „On third anniversary of Syrian rebellion, Assad is steadily winning the war“ The Washington Post, 31.3.2014 (online). Dostupné z: http://www.washingtonpost.com/world/middle_east/on-third-anniversary-of-syrian-rebellion-assad-is-steadily-winning-the-war/2014/03/14/f189649a-bd1a-4c9e-9060-755984ea92c8_story.html (15.5.2014)

Server Lidových novin. 2011. Armádní letouny údajně bombardovaly část Tripolisu. Dostupné z: <http://archive.today/avlMo#selection-345.1-345.51>

Sinjab, Lina. 2011. Middle East Unrest: Silence broken in Syria. BBC News. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-12794882>

Swaine, Michael D. 2012. „Chinese Views of the Syrian Conflict. China Leadership Monitor“. Carnegie Endowment Institute 39 (1). Dostupné z: http://carnegieendowment.org/files/swaine_clm_39_091312_2.pdf (15.5.2014)

Teitt, Sarah. 2008. China and the Responsibility to Protect. Asia Pacific Centre for Responsibility to Protect. Dostupné z: http://www.responsibilitytoprotect.org/files/China_and_R2P%5B1%5D.pdf

The UN Refugee Agency. 2014. „Syria tops world list for forcibly displaced after free years of conflict“ UNHCR, 14.4.2014 (online). Dostupné z: <http://www.unhcr.org/5321cda59.html> (15.5.2014)

The Guardian. 2011. Russia and China veto UN resolution against Syrian regime. (5.10.2011) Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2011/oct/05/russia-china-veto-syria-resolution>

The Guardian. 2014. „Syria peace talks break up as UN Envoy fails to end deadlock“, 15.2.2014 (online) Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/15/syria-peace-talks-break-up-geneva> (15.4.2014)

The Guardian. 2012. „Syrian death toll tops 19,000, say activists“ 22.6. 2012 (online) Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2012/jul/22/syria-death-toll-tops-19000> (15.4.2014)

The Guardian. 2013. „Syria’s President Bashar al-Assad vows to surrender chemical weapons – video“, 23.9.2013 (online) Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/video/2013/sep/23/syria-president-bashar-al-assad-chemical-weapons-video> (15.4.2014)

The World Tribune. 2013. „NATO data: Assad Winning the War for Syrians' hearts and minds“ 31.5.2013 (online) Dostupné z: <http://www.worldtribune.com/2013/05/31/nato-data-assad-winning-the-war-for-syrians-hearts-and-minds/> (15.5.2014)

Thakur, Ramesh. 2011. „R2P, Libya and International Politics as the Struggle for Competing Normative Architectures“ Pp. 12–14 in: Alex Stark (ed.) *The Responsibility to Protect: challenges and opportunities in light of the Libyan intervention*. Bristol: E-International Relations (online) Dostupné z: <http://www.e-ir.info/wp-content/uploads/R2P.pdf> (15.4.2014)

Tiewa, Liu. 2012. *China and Responsibility to Protect: Maintenance and Change of Its Policy for Intervention*. *The Pacific Review*. Vol 25. No. 1

Tisdall, Simon. 2011. *The consensus on intervention in Libya has shattered*. *The Guardian*. 23 March 2011. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2011/mar/23/libya-ceasefire-consensus-russia-china-india>

Tomasky, Michael. *Gaddafi's speech*. *The Guardian*. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/commentisfree/michaeltomasky/2011/mar/17/usforeignpolicy-unitednations-libya-it-will-start-fast>

Ulbrick, J. Trevor, Paul R. Williams, Jonathan Worboys. 2012. *Preventing Mass Atrocity Crimes: The Responsibility to Protect and the Syria Crisis*. *Case Western Reserve Journal of International Law*. (45) 2012

United Nations. 2004. *A More Secure World: Our Shared Responsibility*. Dostupné z: https://www.un.org/en/peacebuilding/pdf/historical/hlp_more_secure_world.pdf

United Nations. 2005. *The World Summit Outcome Document*. Dostupné z: <http://www.un.org/womenwatch/ods/A-RES-60-1-E.pdf>

United Nations. 2011a. *Security Press Statement on Libya*. Dostupné z: <http://www.un.org/News/Press/docs/2011/sc10180.doc.htm>

United Nations. 2011b. *Security Council resolution 1970 (2011) [on establishment of a Security Council Committee to monitor implementation of the arms embargo against the Libyan Arab Jamahiriya]*. Dostupné z: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/081A9013-B03D-4859-9D61-5D0B0F2F5EFA/0/1970Eng.pdf>

United Nations. 2011g. *Resolution 1975 (2011) Adopted by the Security Council at its 6508th meeting, on 30 March 2011*. Dostupné z: <http://www.refworld.org/pdfid/4d9ac4ea2.pdf>

United Nations. 2011c. *Letter dated 14 March 2011 from the Permanent Observer of the League of Arab States to the United Nations addressed to the President of the Security Council*. Dostupné z: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20S%202011%20137.pdf>

United Nations. 2012a. „Bahrain, Colombia, Egypt, France, Germany, Jordan, Kuwait, Libya, Morocco, Oman, Portugal, Qatar, Saudi Arabia, Togo, Tunisia, Turkey, United Arab Emirates, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and United States of America: draft resolution“ (4.2.2012) Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/77

United Nations. 2011d. United Nations Bibliographic Information system. Dag Hammarskjöld Library. Dostupné z: <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.jsp?session=13HY5488K1113.29272&profile=voting&uri=full=3100023~!942775~!2&ri=1&aspect=power&menu=search&source=~!horizon>

UN News Centre. Russia and China veto draft Security Council resolution on Syria. (4.10.2011) Dostupné z: http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=39935#.U4mKa3J_uSo

United Nations. 2011f. France, Germany, Portugal and United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland: draft resolution. (4.10.2011) Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/612

United Nations. 2011e. Security Council resolution 1973 (2011) [on establishment of a ban on flights in the Libyan Arab Jamahiriya airspace] Dostupné z:

United Nations. 2012b. „France, Germany, Portugal, United Kingdom of Great Britain and

Northern Ireland and United States of America: draft resolution“ 19.7.2012 (online) Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/538 (15.4.2014)

UN Press Conference. 2011. „Press conference on annual report of observatory. For protection of human rights defenders“ 24.10.2011 (online) Dostupné z: http://www.un.org/News/briefings/docs/2011/111024_Human_Rights.doc.htm (15.4.2014)

Voice of America. 2011. Syria's Assad Promises Reforms as Crackdown Continues. (3.8.2011) Dostupné z: <http://www.voanews.com/content/activists-say-syrian-troops-aggression-continues-after-un-condemnation-126754768/143292.html>

Wang, Chen. 2008. Work together to Promote the World Human Rights Enterprise. Xinhua. In: Tiewa, Liu. 2012. China and Responsibility to Protect: Maintenance and Change of Its Policy for Intervention. The Pacific Review. Vol 25. No. 1

Weiss, Thomas G. 2011. „Whither R2P?“ Pp. 6–11 in: Alex Stark (ed.) The Responsibility to Protect: challenges and opportunities in light of the Libyan intervention. Bristol: E-International Relations (online) Dostupné z: <http://www.e-ir.info/wp-content/uploads/R2P.pdf> (15.4.2014)

Williams, Abiodun. 2012. „Making Sense of the UN Impasse on Syria. United States Institute of Peace“ USIP, 9.2.2012 (online) Dostupné z: <http://www.usip.org/publications/making-sense-the-un-impasse-syria>

White Paper on Human Rights. 1991. See Information Office of the State Council of the PRC, “Human Rights in China,” November 1991,

Dostupné z: <http://www.china.org.cn/e-white/7/index.htm>.

Zhenmin, Liu. 2009. Statement by Ambassador Liu Zhenmin At the Plenary session of the General Assembly on the Question of „Responsibility to Protect“. Permanent Mission of the People’s Republic of China to the UN. July 24 2009. Dostupné z: <http://www.china-un.org/eng/hyyfy/t575682.htm>

Zhenmin, Liu. 2007. Statement by H.E. Ambassador LIU Zhenmin at the Open Debate of the Security Council on "Protection of Civilians in Armed Conflicts". Permanent Missions of the People's Republic of China to the UN. Dostupné z: <http://www.china-un.org/eng/lghyywj/ldhy/ld62/t382818.htm>

Abstrakt

Bakalářská práce je analýzou postoje Číny vůči humanitárním intervencím, přičemž těžiště výzkumu se zaměřuje na konkrétní případy Libye a Sýrie. V první řadě práce zkoumá, proč byla Libye vhodným případem pro aplikaci konceptu R2P, respektive proč bylo možné autorizovat vojenskou intervenci s cílem ochrany civilního obyvatelstva, a proč ve druhém případě, Sýrii, nedošlo k aplikaci R2P. Přes vzájemnou podobnost průběhu krizí, reagovala Čína v rámci RB na dané situace rozdílně. Pro koherenci textu a logickou návaznost je část práce věnována obecnému rozboru přístupu Číny k humanitárním intervencím v průběhu devadesátých let. Cílem práce je tedy vysvětlení odlišného chování Číny v syrské krizi na půdě RB OSN. V bakalářské práci je verifikovaná následující hypotéza: *„Koncept R2P není schopný předejít či zabránit masovému porušování lidských práv ve všech případech masového porušování lidských práv v důsledku rozdílných zájmů stálých členů RB OSN.“* Daná hypotéza je ověřována za pomoci dvou výzkumných otázek. Proč nebyl na krizi v Sýrii aplikován koncept R2P, i přestože zřetelně došlo k masovému porušení lidských práv? Proč Čína doposud uplatňovala právo veta na rezoluce týkající se Sýrie s cílem zabránit masovému porušování lidských práv a vyřešit krizi v Sýrii?

Klíčová slova: Čína, R2P, Odpovědnost za ochranu, Libye, Sýrie, humanitární intervence, zločiny proti lidskosti, čínská zahraniční politika, Rada bezpečnosti OSN

Abstract

The thesis is an analysis of China's stance towards humanitarian interventions, whereas the thesis elaborates the case of Libya and Syria. First and foremost, the thesis elaborates why Libya was an appropriate case to apply R2P concept and why the concept of R2P has not been applied on the case of Syria yet, even though the mass atrocities crimes are manifestly occurring in Syria.

Key words: China, R2P, Responsibility to Protect, Libya, Syria, humanitarian intervention, mass atrocity crimes, China's foreign policy, United Nations Security Council